

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

AST en könskodad diagnos?

- **En kvalitativ intervjustudie om hur kolloföreståndare beskriver könskodning**

Andrée Lando

Kandidatuppsats: SOPA 63

Aktuell termin: HT 2019

Handledare: Hans Knutagård

Examinator: Elizabeth Martinell Barfoed

Author: Andrée Lando

Title: AST – A diagnosis coded by gender structures?

Supervisor: Hans Knutagård

Assessor: Elizabeth Martinell Barfoed

Abstract

The aim of this study was to investigate how the phenomenon of an uneven breakdown by sex and differences between gender were described by group managers of an organization who offer camps for children with ASD. Six semi-structured interviews were conducted with the six group managers within the organization. The primary theoretical framework used for the analysis was a social constructivism perspective, using gender theory and sociocultural theory. The results showed that several group managers expressed uncertainty to distinguish any correlations between the diagnosis and gender structures. Three recurrent themes were detected. The first, was that the uneven breakdown by sex was described to have an impact on the group and that this uneven breakdown might be caused by gender structures. The second, was that the group managers admitted that normative gender based assumptions exists both within the organization, as well as in society in general, which could cause a deficiency in equality among the children. The third, was that the group managers are working with a focus on the individual, which could minimize the effect of structural pressure that the children might have inherited from other social contexts. These findings suggest that the reconstruction of gender norms still could be an issue within human service organizations and therefore needs to be acknowledged further. Additional research could develop the pedagogical working strategies to prevent inequality.

Keywords: Children, ASD, ASD-diagnosis, breakdown by sex, gender differences, gender structures, inequality, camp group managers, pedagogical work

Förord

Jag vill rikta ett stort tack till alla mina respondenter, det vill säga kolloföreståndarna. Utan ert välvilliga deltagande och intressanta åsikter och erfarenheter hade denna studie inte kunnat genomföras. Jag önskar också att tacka min handledare Hans Knutagård för dina tips och det stöd du har gett mig genomgående för att få denna C-uppsats så bra utförd som möjligt. Sist men inte minst vill jag tacka både mig själv för mitt kämpande och min fantastiska flickvän för allt stöd igenom detta.

Tack!

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	6
1.1 Problemformulering.....	6
1.2 Syfte & frågeställningar.....	8
2 Kunskapsläge.....	9
2.1 Könsfördelningen inom AST-diagnosen.....	9
2.2 Perspektiv på kön hos barn.....	10
2.3 Social interaktion hos barn med AST-diagnos.....	12
3 Teoretiska perspektiv.....	13
3.1 Kön som begrepp.....	14
3.2 Konstruktionen av kön.....	14
3.3 Könets betydelse i det sociala rummet.....	16
3.3.1 Subjektskapande.....	17
3.3.2 Positioneringar.....	17
4 Metod.....	18
4.1 Val av forskningsmetod.....	18
4.2 Urval.....	19
4.3 Avgränsningar.....	20
4.4 Begränsningar och förtjänster.....	20
4.5 Tillvägagångssätt.....	21
4.6 Analysmetod.....	23
4.7 Tillförlitlighet och trovärdighet.....	24
4.8 Etiska överväganden.....	25
4.9 Förförståelse.....	26
5 Analys.....	26
5.1 Könsfördelning bland ungdomarna.....	27
5.1.1 Bristande uppmärksamhet gentemot flickor.....	28
5.1.2 Påverkan på gruppdynamiken.....	30
5.2 Könsskillnader bland ungdomarna.....	32
5.2.1 Skilda förväntningar.....	35
5.3 Verksamhetens pedagogik & arbetsätt.....	36
5.3.1 Att främja socialt samspel.....	36
5.3.2 Det sociokulturella rummet.....	39
6 Avslutande diskussion.....	40
6.1 Framtida forskningsområden.....	42
7 Referenslista.....	43

Bilagor.....	45
Bilaga 1: Medverkansförfrågan	45
Bilaga 2: Intervjuguide.....	45

1 Inledning

1.1 Problemformulering

Autismspektrumtillstånd (AST) är ett samlingsnamn för utvecklingsrelaterade funktionsnedsättningar som på olika sätt påverkar hur hjärnan bearbetar den information som den tar in. Tillståndet har en neurobiologisk grund och leder vanligtvis till problematik inom till exempel socialt samspel, ömsesidig kommunikation och olika typer av repetitiva beteendemönster (SBU 2013). Då tillståndet är utvecklingsrelaterat kan symptomens omfattning variera mycket beroende på utveckling och ålder. På så sätt finns det möjlighet att stötta och göra det enklare för personer med AST att klara av sin vardag genom olika former av stödinsatser (Hjärnfonden 2019). Främst brukar stödinsatser rikta in sig på användandet av pedagogiska övningar för att öva upp det sociala samspelet. Det arbetas också mycket med olika sorters visuell tydlighet, till exempel bildstöd, för att försöka anpassa miljön på ett hjälpsamt sätt (SBU 2013). I Sverige beräknas andelen av den totala befolkningen med diagnostiserad AST ligga på mellan 1–2 procent (Hjärnfonden 2019).

De flesta som diagnostiseras med AST får diagnosen i mycket ung ålder, då symptom brukar uppmärksammas i sociala miljöer som förskolan eller skolan. Enligt The Centers for disease Control and Preventions (CDC 2018) senaste rapport från 2014 framhåller de att 1 av 59 barn diagnostiseras med AST. Studien undersökte då barn upp till åtta år i USA (CDC, 2018).

Även i Sverige har det gjorts undersökningar på AST bland barn och ungdomar och resultatet visar sedan 2011 en kraftig ökning enligt en undersökning utförd av centrum för epidemiologi och samhällsmedicin i Stockholm (CES 2017). Undersökningen visar antalet vårdade inom olika åldersgrupper per år och dess ökning över tid. Den grupp som ökat mest i antal är pojkar 13–17 år. Inom denna åldersgrupp beräknas hela fyra procent ha en AST diagnos.

Motsvarande siffra för flickor i samma ålder ligger på cirka två procent. Av de olika åldersgrupperna undersökningen visar är gruppen flickor 0–12 år den grupp med lägst antal diagnoser men också den grupp som ökat minst (ibid.) Det finns dessutom studier som visat att det är så mycket som fyra gånger vanligare att pojkar identifieras med diagnosen än vad flickor gör. Denna företeelse har lett till en hel del vetenskaplig förundran (Begeer et al. 2012).

Mycket forskning har gjorts för att försöka förklara orsaken bakom den ojämna könsfördelningen, både när det gäller hur vanligt det är att få diagnosen och hur tidigt man brukar få diagnosen. Vad denna skillnad mellan könen faktiskt beror på finns dock flera olika

teorier om. Det finns både forskning som menar att det beror på rent biologiska hormonella faktorer och forskning som menar att det snarare beror på genetiskt arv och miljöfaktorer (Solomon et al. 2012). Andra forskare har antytt på att det skulle kunna vara systematiska fel i diagnostiseringsprocessen som ligger bakom skillnaden i hur väl vi upptäcker diagnosen hos flickor (Rabitte, Prendeville & Kinsella 2017).

Många har också studerat skillnader mellan könen när det kommer till grad av diagnosen och hur diagnosen tar sig uttryck (Lai et al. 2011). Vissa tidigare undersökningar framhåller hur flickor med AST diagnos ofta har en svårare autism (Banach et al. 2008). Andra studier visar dock att själva huvudsymptomen i en AST-diagnos faktiskt inte skiljer sig mellan könen (Hartley & Sikora, 2009).

Det samtliga studier i slutändan framhåller är att man ser en ojämn könsfördelning i AST-diagnostiseringar men att forskarna ännu inte har en fulländad förklaring till varför den finns (Solomon et al. 2012; Banach et al. 2008).

Att fler pojkar får diagnosen kan på flera sätt leda till negativa konsekvenser för de flickor som väl diagnosticeras med AST. Först och främst genom att de blir en minoritet vilket i sin tur leder till att stödinsatserna blir pojkdominerade och eventuellt utgår mer från pojkars intressen (Cridland et al. 2014). Men också genom att flickor tenderar att bli diagnosticerade senare än vad pojkar blir och att de därför inte alltid får samma stöd i unga år. Detta trots att studier visar att stödet i ung ålder är viktigt för den personliga utvecklingen. Om detta stöd uteblir kan det försvåra problematiken och hur pass påtagliga AST-symptomen är. Samhällets stödinsatser försöker därför jobba för att alla barn ska kunna få sina behov mötta (Begeer et al. 2012).

Det finns i dagsläget mycket stöd att tillgå för ungdomar med AST-diagnos som på olika sätt kan underlätta för dem och deras familjer i vardagen. I Sverige är det vanligast att man blir beviljad korttidsvistelse enligt lag (SFS 1993:387) inom stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS). På detta sätt får ungdomen möjligheten till ett miljöombyte samtidigt som ungdomens anhöriga får avlastning i omsorgen. Korttidsvistelse ska vara en trygg och säker miljö för ungdomen att vistas och utvecklas i med hjälp av det stöd, vård och service som denne har rätt till (IVO 2016).

En stor del av korttidsvistelseinsatsen består av olika typer av kolloverksamhet. Denna typ av insats har påvisats ha en god effekt på ungdomar med AST-diagnos personliga utveckling. Genom att den skapar fler möjligheter för ungdomarna att förbättra sina sociala färdigheter.

Detta genom social interaktion, lek och miljöombyte (Walker, Barry & Bader, 2010). Tanken med dessa insatser är att genom rekreativitet, sport, lek och kreativt skapande försöka stimulera ungdomens utvecklingsprocess. Det finns dock, som tidigare nämnt, studier på att dessa insatser eventuellt inte är lika väl utformade för flickor då pojkar ofta utgör majoritet i kollogrupperna och att aktiviteterna därmed till större grad formas utefter deras behov (Guest et al. 2017).

Vilka behov som är kopplade till ett specifikt kön och varför är dock en komplex fråga. Elvin Nowak och Thomsson (2003) skriver att kön är något som görs och ingenting individen är. De framhåller att det är viktigt att förstå att skillnader mellan könen uppstår ur tvingande sociala situationer. Detta skapar de strukturer som påverkar oss konstant i vårt vardagliga liv (Elvin-Nowak & Thomsson 2003:16–17). Trots denna komplexitet ska alla barn ha rätt till likvärdigt bemötande oavsett kön och regeringen anser att jämställdhet av könen bör lyftas fram som en pedagogisk fråga inom verksamheter som jobbar med barn och ungdomar (Tallberg-Broman 2002:15).

Det är mot denna bakgrund som jag ämnar samla in mer kunskap på området gällande könsfördelningens påverkan och eventuella könsskillnader som kan ses bland ungdomar med AST-diagnos. Studien sker genom kvalitativa intervjuer med yrkesverksamma på området. Närmre bestämt föreståndare för en ungdomskolloverksamhet som möter och arbetar med de ungdomsgrupper som beviljats denna stödinsats. Föreståndarna för denna typ av korttidsvistelseinsats ansvarar själva för pedagogiken i arbetet med ungdomarna. Till att börja med vill jag ta del av deras resonemang och beskrivningar kring könsfördelningen, eventuella könsskillnader och dess påverkan på sättet de arbetar. Detta kommer sedan att analyseras med hjälp av ett socialkonstruktivistiskt genusperspektiv kopplat till det sociokulturella lärandet. På så sätt hoppas jag kunna skaffa en fördjupad bild av hur det faktiskt ser ut i verksamheten gällande pedagogik och arbetssätt kring könsfrågor. Vidare kunskap om jämställdhet och hur vi kan förbättra LSS-insatser är högst relevant för oss som framtida socionomer.

1.2 Syfte & frågeställningar

Att undersöka hur föreståndare inom en kolloverksamhet för ungdomar med en AST-diagnos beskriver att könsfördelningen påverkar arbetet med fokus på könsskillnader

- Hur beskriver föreståndaren könsfördelningens påverkan?
- Hur beskriver föreståndaren eventuella könsskillnader bland ungdomarna ter sig?
- Hur tas ovanstående företeelser i beaktning vid utförandet och planerandet av insatsen?

2 Kunskapsläge

I detta avsnitt så kommer jag att framföra en del av den tidigare forskning som har gjorts på området. Jag kommer att göra detta genom att fokusera på ett antal tidigare studier för att på så sätt redogöra för den kunskap som finns kring barn med AST-diagnos och könsskillnader inom pedagogik.

Kunskapsläget är uppdelat i tre olika kategorier som jag anser ramar in mitt undersökningsområde. Den första kategorin innehåller forskning kring förklaringen till den ojämna könsfördelningen inom AST-diagnosen. Den andra kategorin innehåller olika perspektiv man kan använda som glasögon när man undersöker könsaspektens påverkan på barn. Den tredje kategorin innehåller en studie kring den sociala interaktionen hos barn med en AST-diagnos.

2.1 Könsfördelningen inom AST-diagnosen

För att försöka förstå varför pojkar är så överrepresenterade inom AST-diagnosen har det gjorts en rad olika undersökningar och studier. Nedan redogörs kortfattat för några av dem.

C. Sue Carter (2007) framhåller betydelsen av de olika neuropeptider som finns i den mänskliga hjärnan och hur dessa förändras och påverkar oss olika beroende på vårt kön. Antidiuretiskt hormon och oxytocin är sexuellt dimorfa neuropeptider, vilket betyder att de fungerar på olika sätt hos pojkar och flickor, särskilt i utvecklingsprocessen. Antidiuretiskt hormon hör ihop med våra androgennivåer och spelar därför stor roll för manligt beteende. Finns det störningar i tillförseln eller för stora mängder av antidiuretiskt hormon så kan det orsaka att pojkar blir mer sårbara för de symptom som AST medför. Oxytocin skulle däremot kunna spela en viktig roll i att flickor till en lägre grad utvecklar AST-symptom. Detta hormon är kopplat till östrogennivåerna och har inverkan på vår förmåga att känna tillit, omvårdnad och anknytning. Genom att motverka mängden och effekterna av antidiuretiskt hormon fungerar oxytocin även beskyddande mot AST (Carter 2007). Denna teori bygger alltså på att flickor är mer skyddade rent biologiskt mot att utveckla AST än vad pojkar är, samt att eventuella symptom framstår på ett lindrigare sätt hos flickor som därmed påverkar hur lätt man upptäcker AST.

En annan studie som också menar att pojkar lättare utvecklar AST rent biologiskt är "Extreme male brain-theory" som beskriver för höga testosteronnivåers påverkan på beteendet och därmed fallenheten för AST-symptom (Baron-Cohen, Knickmeyer & Belmonte 2005). Denna

teori menar att pojkars hjärna generellt sett är mer inriktad mot systematiskt tänkande medan flickor är mentalt bättre på att empatisera, utifrån den psykologiska ”The E-S theory”. Likaså har man sett att personer med AST-diagnos påvisar ett utökat systematiskt tänkande tillsammans med en nedsatt kognitiv förmåga för empati och avkännande på ett känslomässigt plan. Därefter har man gjort kopplingen att just dessa mentala förutsättningar utökar risken för pojkar att utveckla AST-symptom (ibid.).

Schuck, Flores & Fung (2019) framhåller i sin studie att en av anledningarna till att färre flickor diagnostiseras kan vara att de är bättre på att dölja diverse symptom än vad de motsvarande pojkarna är. Denna studie påvisade också att det faktiskt är fler tjejer som döljer sina symptom och att detta kan bero på könsstereotypiska sociala strukturer. Genom att flickor generellt har andra förväntningar på sig i det sociala rummet än vad pojkar har så skapar de också olika beteendemönster för att lättare passa in och agera normalt i gruppen. På detta sätt blir flickorna svårare att upptäcka, då misstanken om AST och således även en eventuell diagnos uteblir eller försenas (ibid.).

Annan forskning betonar att det skulle kunna vara de kriterier vi utgår ifrån och därmed sättet som vi diagnostiserar som är anledningen till att färre flickor får diagnosen (Dworzynski et al. 2012). I denna studie ifrågasattes själva diagnosticeringssystemen och huruvida de delvis skulle vara formade utifrån den klassiskt manliga fenotypen av AST-symptom. På detta sätt skulle alltså skalan som vi mäter olika symptom för att kunna påvisa att en person har AST vara färgad av att det är fler pojkar som diagnosticeras. Studien påvisar att det finns en skillnad i diagnosticeringen. Det var framförallt vanligare att flickor också hade någon annan form av kognitiv problematik utöver sin AST-diagnos. Detta skulle kunna peka på att flickorna på olika sätt är mer svårupptäckta i sina AST-symptom och att de i flera fall krävs att de även har annan problematik innan de blir upptäckta och diagnosticerade. Man fastslår dock att det behöver göras fler studier på området innan det med säkerhet går att säga om sättet vi profilerar och diagnosticerar AST skulle skilja sig mellan könen och därmed missgynna flickor genom att de går obemärkta när de egentligen hade kunnat diagnosticeras (ibid.).

2.2 Perspektiv på kön hos barn

För att undersöka vidare och försöka beskriva hur man på olika sätt kan se på könsaspekten i grupper av barn har jag valt att utgå ifrån en avhandling som undersöker och jämför hur könsaspekten kan te sig på olika sätt i den svenska förskolan. Just förskolan är en av de allra tydligaste plattformarna där barnen försätts i olika situationer där könsaspekten tas i anspråk.

Därav anser jag att denna studie kan bidra med utökad förståelse av konstruerandet av kön kring barn, oavsett om barnen i förskolan inte tillhör samma åldersgrupp som ungdomarna i min undersökning.

Eidevald (2009) beskriver i sin avhandling könets aspekt i förskolans vardag och lek. Studien är gjord utifrån observationer av inspelade videosekvenser av barn i åldrarna 3–5 år på en förskola. Syftet är att kritiskt analysera på vilka sätt barn försöker skapa sig en könsmissig identitet. Genom att studera hur förskolepersonalen bemöter barnen i olika beteenden i relation till barnets kön kan man analysera hur stereotypa könsideal återskapas.

Videosekvenserna visar på olika vardagliga situationer som utspelar sig på förskolan i form av exempelvis ”fri lek”, ”samling” eller ”måltid”. Eidevald (2009) har sedan analyserat dessa genom att studera hur de olika barnen själva positionerar sig i de olika situationerna samt hur personalen på förskolan förhåller sig till detta.

Utöver detta använder Eidevald (2009) sig av en så kallad diskursanalys. Detta betyder att han läser och analyserar de olika observationerna utifrån olika diskurser. Först utgår han ifrån diskursen av att ”vi föds till pojkar och flickor”. I detta perspektiv betraktas de två olika könen som just två olika konstanta motsatser som fungerar på specifika sätt utefter främst biologiska grundantaganden. Efter detta utgår han ifrån ett motsatt perspektiv med en diskurs som lyder ”Vi görs till pojkar och flickor”. Här utgår han ifrån den socialkonstruktivistiska idén om att könet är något som ständigt konstrueras i sociala sammanhang. En tredje diskurs han för blir istället ett normkritiskt perspektiv som ifrågasätter båda de föregående diskurserna. I denna avslutande läsning handlar det om att försöka se på ovanstående perspektiv med en utopisk tanke om att förbestämda kön och kategoriseringar inte har någon påverkan. På detta vis finns förhoppningen om att synliggöra nya alternativa diskursmönster i de befintliga och rådande diskurserna.

Efter att ha applicerat de olika diskursperspektiven på de observerade händelserna så har Eidevald (2009) kommit fram till att det finns flera starka diskurser som på olika sätt interagerar med varandra och påverkar förskolebarnen. Författaren framhåller också hur personalen på förskolan behandlar barnen i olika vardagliga händelser. Studien visar att pojkar och flickor tydligt separeras i förskolan. Könsskillnaderna är därmed något som fastställs och fortsätter att reproduceras.

Att pojkar och flickor blir behandlade olika beror på att man utgår ifrån könsbaserade föreställningar. Exempelvis utgår förskollärare ofta ifrån antaganden som att flickor är mer

hänsynstagande, mer språkbegåvade, mindre aggressiva och mognare i utvecklingen. Studien visar även att denna skillnad i bemötande även sker i de fall där pojkarna eller flickorna beter sig likadant. De blir kategoriserade både av varandra och av förskollärarna och lär sig därför så småningom att själva också acceptera denna kategorisering och fortsätta agera utifrån detta. På så sätt menar Eidevald (2009) att man konstruerar obalanserade maktpositioner utifrån samma diskurser som man samtidigt ser som naturliga och beteendemönster man ser som neutrala.

2.3 Social interaktion hos barn med AST-diagnos

I denna sista kategori har jag valt att redogöra för en studie kring den sociala interaktionen hos barn som har en AST-diagnos. Jag har valt denna studie då jag anser att den belyser hur stödbehovet gällande det sociala samspelet ser ut.

De svårigheter som finns när det kommer till social interaktion och kommunikation med andra är något som är ständigt återkommande i diskussionen om barn med en AST-diagnos. Det är därmed av vikt att undersöka detta närmare för att tydligare kunna se de utmaningar som existerar (Olsen et al. 2019).

Olsen et al. (2019) har genomfört en studie som handlar om att belysa de sociala hinder som barn med en AST-diagnos kan uppleva i förskolan. Syftet med kartläggandet av dessa hinder är att försöka motverka utanförskap och samtidigt hitta vägar för dessa barn att lättare känna sig inkluderade i gruppen. Barn med AST är ofta i behov av att kunna följa ett återkommande mönster. Därav är det av stor vikt att förskollärare skapar en god grundstruktur och är bra på att vägleda barnet i följandet av denna. På det sättet skapar man goda förutsättningar för en inkluderande miljö (ibid.).

Studien var utformad som en fallstudie där man observerade ett 5 år gammalt barns vardagsliv under fem veckor i en förskolemiljö. På så sätt kunde man visa på att det fanns tre återkommande beteendemönster som kunde urskiljas. Dessa beteenden var också starkt kopplade till barnets sociala interaktion med andra (Olsen et al. 2019). Det första beteendet var att barnet återkommande förhöll sig distanserat till sin omgivning. Barnet höll sig då i utkanten av den sociala sfären och fokuserade starkt på något som fångade dess egna intresse. Det andra var att barnet tydligt höll sig i närheten av andra utan att interagera med dem. Barnet var även i dessa fall djupt fokuserat på det som fångade dess egna intresse. Slutligen kunde man också se att barnet stundtals sökte efter interaktion med andra, antingen verbalt eller icke-verbalt (ibid.).

I studien framgick även att barnet främst sökte sig till social interaktion när det fanns en förskollärare tillgänglig. Det undersöktes också angående deltagandet i olika vardagliga aktiviteter så som till exempel fri lek utomhus/inomhus samt olika skogsaktiviteter. I tydligt arrangerade lekar gick det ofta bra för barnet att delta. När det kom till mer ostrukturerade aktiviteter höll sig barnet ofta i utkanten och det blev mycket svårare för barnet att följa den sociala interaktionen (Olsen et al 2019).

Då studien bygger på en specifik fallstudie gällande ett barn blir det svårt att i helhet generalisera detta till alla barn med AST-diagnos. Men studien ger en potentiell inblick i vad som kan behövas för att hjälpa barn med AST-diagnos i den sociala interaktionen. Framförallt framgår det av studien att det fortsatt finns en del hinder som motverkar interaktionen för barn med AST-diagnos i förskolan (Olsen et al. 2019). En sak som är speciellt svår är att få barnen att interagera med andra jämnåriga på egen hand, detta är därmed något som olika insatser borde fokusera på att underlätta. En annan sak som är viktig att lägga ned tid på är själva kartläggandet av barnen och deras sociala interaktion. På detta sätt kan man lättare förstå behoven och därmed underlätta för förskollärare att ha rätt redskap och förutsättningar för att kunna ge barnen stöd (ibid.).

3 Teoretiska perspektiv

I denna del kommer jag att redogöra för de teoretiska utgångspunkter jag har valt att använda i min studie. Jag kommer att förhålla mig utifrån ett socialkonstruktivistiskt tankesätt, för att sedan fördjupa mig i de genusvetenskapliga och sociokulturella begrepp som är relevanta i förhållande till min studie.

Studien ämnar belysa just beskrivningar av hur könsfördelningen och könsskillnader ter sig bland ungdomarna i verksamheten. På så sätt blir det intressant att diskutera och applicera det sociala skapandet av könet som ingår i genusperspektivet. För att sedan koppla detta vidare till den eventuella påverkan dessa företeelser kan ha på arbetet genom teorier om det sociokulturella lärandrummet. Detta förhåller sig relevant i analysen av min studie genom att beskriva hur vi ständigt lär oss och därmed också skapas i förhållande till vår omgivning.

Jag kommer inledningsvis att tydliggöra kön som begrepp för att lägga grunden till en förförståelse om könets sociala konstruktion, vilket kategorin därpå kommer att beröra. Jag kommer därefter att beskriva hur detta får betydelse i olika sociala rum med fokus på två sociokulturella begrepp, subjektskapande och positioneringar.

3.1 Kön som begrepp

För att få en bättre förståelse för varför jag har inspirerats av genusteori behövs en förklaring av begreppens bakgrund och betydelse. Mattsson (2010:2) framhåller att genus som begrepp går att förklara som det socialt och kulturellt skapade könet till skillnad från det biologiska könet. Biologiskt föds vi antingen i en manskropp eller i en kvinnokropp som sedan tillskrivs ett socialt och kulturellt konstruerat genus, vilket kan anses som manligt eller kvinnligt.

Carlson (2001) menar att begreppen kön och genus används olika och har olika betydelse beroende på vilket perspektiv man utgår ifrån. Det finns de som menar att genusbegreppet tillkommit för att motarbeta den biologiska determinismen medan andra hävdar att både genus och kön snarare borde ses som ett samexisterande system (Carlson 2001:18–23). Gemensamt för båda perspektiven är att de på olika sätt försöker förklara både distinktionen och samverkan mellan vårt biologiska kön, vår sexualitet och vår socialt/kulturellt skapade identitet (Mattsson 2010:2–3).

Vidare framhåller Mattsson (2010:2–3) att det i Sverige är svårare att särskilja begreppen med tanke på att ordet ”kön” i svenskan står för både biologiskt och konstruerat kön, tillskillnad från engelskan. Följaktligen har begreppet kön använts till både tillskrivna konstruktioner och biologisk kropp. Även Tallberg-Broman (2002:27) framhåller att begreppet kön oftast används som ett mer allomfattande begrepp där de socialt kulturella värdena också ingår.

Butler (2007:55–58) framhåller en del kritik, hon menar istället att både kön och genus som begrepp är lika mycket konstruerade och att problemet skapas när vi försöker skilja de två begreppen men samtidigt låter dem vara beroende av varandra. Det blir därför viktigt att förtydliga vad det är man menar när man talar om kön och könsskillnader.

Jag kommer fortsatt att använda mig av det svenskspråkiga begreppet kön i beskrivningen av både fysiskt och konstruerat kön. Då jag nu har redogjort i kortare drag för distinktionen och den debatt som finns, anser jag att det blir enklast att utgå ifrån detta begrepp i min studie. Framförallt då mitt teoretiska perspektiv kommer att grundas i tanken om könets sociala konstruktion.

3.2 Konstruktionen av kön

Det är i möten med andra som det blir centralt om vi har byxor eller kjol, leker med dockor eller bilar, beter oss kvinnligt eller manligt på

det sätt som är förväntat och rätt, i just det sammanhanget och i den relationen (Elvin-Nowak & Thomsson 2003:24)

Så beskrivs processen av den sociala könskonstruktionen och framhåller därmed att identitetsskapande begrepp som manligt och kvinnligt är djupt rotade i oss. Elvin-Nowak och Thomsson (2003) fortsätter med att beskriva det som ett stort pådrag av flera normstrukturer som tilltar efter att en människa föds i en kropp och att hur dessa normer ter sig skiftar beroende på de yttre karaktärsdrag som denna kropp har. Detta liknar vad Wenneberg (2001:29–30) beskriver utifrån ett socialkonstruktivistiskt tankesätt där vår upplevelse av allt i vår omgivning konstrueras efter hur vi väljer att kategorisera och således beskriva något. Vad som klassas som kvinnligt eller manligt har inte någon egentlig förbestämmd orsak, dessa kategoriseringar består snarare av ständigt återskapade abstraktioner likt Wenneberg (2001:136–137) beskriver.

Kategoriseringar blir till normer som fungerar som mallar vilka ”aktiveras” i samband med våra sociala relationer, där vi sedan följer dem för att passa in (Elvin-Nowak & Thomsson 2003:23). Vi alla är beroende av den personliga bekräftelse som vår könstillhörighet ger oss menar Elvin-Nowak och Thomsson (2003:17–18). På detta sätt går det att begripa hur vi nästintill tvingas följa dessa normer i alla våra handlingar dagligen, stora som små. Förståelsen av hur vi alla är delaktiga i återskapandet av könsstrukturer ger även förståelse av varför vi bygger våra liv omkring dessa strukturer. Vi skapar en institution som vi alla kollektivt sedan blir slavar under. Därav tolkas också samma typ av handlingar på olika sätt beroende på om det är en man eller en kvinna som utför dem. Genom att kritiskt granska dessa påstådda ”sanningar” kan man se bakomliggande strukturen enligt socialkonstruktivismen (Wenneberg 2001:10–11).

Elvin-Nowak och Thomsson (2003:108–110) framhåller att denna process är något som påbörjas tidigt. När barn börjar bygga sin personlighet baseras även denna på de anvisningar som deras könstillhörighet ger. Precis som att läsa en manual så matas barnen med information om vem de har fötts till och därför borde vara. Likt även Wenneberg (2001:12–13) beskriver skapas alltså vår kunskap kring vilka vi själva är av den värld vi föds i.

Eftersom denna könstillhörighet också medför en maktaspekt där manlighet är överordnat kvinnlighet är även detta något som konstant återskapas vilket påtalas av Elvin-Nowak och Thomsson (2003:113–120). För barnen behöver inte endast vara kvinnliga eller manliga, de behöver också vara det på rätt sätt. Pojkar får till exempel lära sig att de ska ta plats, att de ska

tycka om fysisk aktivitet och sport, att de ska tycka om att tävla och att de ska vara kompetenta. Om de lyckas anta denna typ av korrekta manlighet kan de sedan inta de höga och viktiga positionerna i grupperingar och konstellationer. I motsats till detta lär sig flickorna att de ska vara underordnade och ge plats snarare än att ta för sig. En korrekt flicka är trevlig, omtänksam och duktig, men aldrig mer duktig än pojkarna. I så fall hade hon förlorat sin bekräftande roll som en korrekt flicka. På detta sätt institutionaliseras flickor kontinuerligt till underordning. Detta blir då enligt det socialkonstruktivistiska synsättet den bakomliggande strukturella faktorn till denna kategorisering (Wenneberg 2001:10–11)

Det finns dock också kritik som vänder sig mot socialkonstruktivismen. Wenneberg (2001:66–67) påpekar att ett problem med att dekonstruera de naturliga kategoriseringarna som vi förhåller oss till, är just att vi då inte längre har något att förhålla oss till.

Socialkonstruktivismen innehåller inte någon egen sanning, utan ifrågasätter snarare den kunskap som redan finns. Därför menar vissa att det leder till ett ständigt fortgående ifrågasättande som aldrig når en fast slutpunkt. Oavsett om dessa synpunkter är värda att ha i åtanke så fungerar socialkonstruktivismen som ett bra verktyg för att kritiskt granska strukturer kring till exempel kön.

3.3 Könets betydelse i det sociala rummet

Young (2002) för den strukturella debatten vidare genom att beskriva hur denna könsstruktur tar sig uttryck i hur man för sig i det sociala rummet genom kroppsliga rörelsemönster i förhållande till kön. Hon beskriver hur man på flera sätt kan dra tydliga paralleller mellan kvinnans givna roll i samhället och hur kvinnor rör sig. Kvinnors rörelsemönster tenderar att präglas av återhållsamhet och passiv försiktighet. Även inför diverse fysiskt krävande uppgifter tenderar många kvinnor att känna osäkerhet eller ångest. Detta i jämförelse med mannen som snarare tenderar att fyllas med ett ego och övermod inför samma typ av uppgifter. I det patriarkala samhället behöver kvinnor föra en inre kamp mellan att få vara människa och därmed ett subjekt, samtidigt ska de kunna förhålla sig till att vara ”den andra” i förhållande till mannen och då snarare ett objekt (Young 2002:257–264).

Vidare på ämnet beskriver Fundberg (2008:190–195) maskuliniteter i idrottssammanhang samt hur dessa ter sig i förkroppsligandet och skapas socialt. Genom att referera till pojkfotboll som en arena för manlig fostran kunde han tydligt urskilja hur central roll som själva användandet och kontrollen av kroppen hade. Här låg fokus istället på att få vara subjekt. Pojkarna skulle visa vilka de var, att de hade kontroll över sig själva och att de tog sitt ”egna rum” i anspråk. Detta gjordes genom att undanhålla tecken på psykisk eller fysisk

sårbarhet. Om dessa ”rätta” egenskaper inte lyckades upprätthållas riskerade de att bli liknade med en flicka, något feminint och således också svagt eller känsligt. På detta sätt byggdes alltså deras tillvaro på en könsordning där femininitet underställdes maskulinitet. Fundberg (2008:190–195) framhåller därmed att det blir viktigt för oss att tydliggöra vårt subjekt för att bli accepterade av andra.

3.3.1 Subjektskapande

Just skapandet av vår egen subjektiva identitet är något som Nordin-Hultman (2013:166–169) går in på och beskriver då allt vi gör, tänker och känner får sin mening utifrån de rådande diskurser som finns i vår social-kulturella omgivning. Vidare lägger författaren tyngd på att barn i hög grad är socialt skapta varelser som helt blir formade av de möjligheter som ges av deras omgivande miljö. Olika miljöer ger olika förutsättningar och barnen positionerar sig själva utifrån de normer och möjligheter de har att tillgå. Exempelvis så är den sociala normen i lärandemiljöer så som skolan ofta att flickor ska förhålla sig relativt tystlåtna och anpassningsbara, därav blir flickorna detta i sin positionering.

Barnen skapar sin subjektiva identitet i samklang med sin omgivnings tillåtelse, således skapas ett flertal identiteter som på olika sätt hör samman med den omgivande rådande sociokulturella normstrukturen. Barnets identitet skiftar alltså i de olika miljöer som barnet befinner sig i menar Nordin-Hultman (2013:176).

Gillberg och Lund (2009:150–155) beskriver hur förskole-och skolmiljöer är starkt färgade av stereotypa föreställningar om manligt och kvinnligt och att detta påverkar hur barn blir bemötta i lärandemiljöer. Deras utvecklingsmöjligheter kan alltså färgas av den könskodning som finns.

I linje med detta framhåller sedan Strandberg (2006:98–99) hur vi återskapar oss själva i förbindelse med omgivningen genom artefakter. Exempel på när detta sker är när pojkar föredrar att leka med traktorer och när flickorna istället väljer barbie dockor, likt Gillberg och Lund (2009:150–155) framhåller.

3.3.2 Positioneringar

De positioneringar som barnen gör fortsätter således att återskapa det social-kulturellt konstruerade könet (Nordin-Hultman 2013:169). Följaktligen blir pojkar och flickor validerade på olika sätt baserat på könskodade principer genom livet, både i skolmiljöer men senare också i kontakt med socialt arbete menar Claezon (2008:64). Lärare, skolkuratorer,

fältarbetare samt olika former av psykiatri och socialtjänst har alla olika sätt att bemöta och tolka ungdomars situation i förhållande till kön.

Pojkar uppmärksammas oftast mer i samtliga situationer och uppfattas som utåtagerande samt i behov av strängare gränssättningar. Flickor tenderar att istället uppmärksammas först när de påvisar behov av psykiskt stöd av svårare karaktär. På detta sätt menar Claezon (2008:67) att ungdomarna i hög grad inte bedöms efter sina egna individuella förutsättningar och egenskaper, utan snarare från förutbestämda könskodade bilder.

Strandberg (2006:18–20) menar att vi formar vår omgivning och att detta sker i en ständig föränderlig växelverkan mellan kultur och människa. Han betonar därmed vikten av hur vi formar vår omgivning när han beskriver det optimala lärandrummet. Med denna vetenskap kan vi med hjälp av vår omgivning skapa förändring i hur dessa sociala företeelser utformar sig och på så sätt skapa en förändrad kultur som på olika sätt gynnar människor, inte minst barn (Strandberg 2006:20–23).

4 Metod

I detta kapitel redovisas de metodologiska överväganden som gjorts. Kapitlet innehåller förtydligande av mitt tillvägagångsätt samt en beskrivning av min urvalsprocess, hur min empiri har samlats in och hur den sedan har analyserats. Här kommer även de etiska överväganden som jag har behövt ta hänsyn till redovisas. Avslutningsvis kommer detta kapitel att redogöra över studiens tillförlitlighet, trovärdighet samt den förståelse jag haft angående ämnet sedan tidigare.

4.1 Val av forskningsmetod

Undersökningen är gjord som en kvalitativ intervjustudie baserad på sex semi-strukturerade intervjuer. Forskningsansatsen syftar till att på ett induktivt sätt försöka beskriva och därmed förstå en viss process eller företeelse. Induktion innebär att samla in data genom till exempel intervjuer som sedan analyseras för att finna mönster. Detta till skillnad från deduktion som utgår ifrån prövandet av hypoteser (Trost 2010:36–37). Bryman (2011:26–29) framhåller att kvalitativ forskning inte kan eller ämnar ge en generaliserbar slutsats utan syftar till att bidra med fördjupad förståelse. I detta fall handlar det om beskrivningar av könsfördelning samt könsskillnader och dess eventuella påverkan på den pedagogiska processen i verksamheten.

Att använda kvalitativa intervjuer för att samla in data är bäst lämpat när man vill undersöka hur människor resonerar kring något framhåller Trost (2010:31–32). Genom en kvalitativ ansats vill jag alltså skaffa mig en mer nyanserad och varierad bild av mina respondenters beskrivningar. Just semi-strukturerade intervjuer möjliggör för respondenterna att själva lägga fokus på det som de känner är viktigast att ta upp, för att sedan följa upp de svar jag fick med lämpliga följdfrågor (Bryman 2011:412–413). Syftet var således inte att på något sätt härleda respondenterna till att svara utifrån att jag redan påstod att någon skillnad fanns mellan könen utan att de själva skulle få chans att berätta sin synvinkel på det.

De semi-strukturerade intervjuerna var baserade på en intervjuguide (se bilaga 2). Bryman (2011:415–419) beskriver användandet av en intervjuguide och hur jag genom denna kunde hålla en tematiskt styrd struktur på intervjun så att den berörde de områden som jag ville undersöka utifrån studiens syfte och frågeställningar. Specifika och ledande frågor undveks, istället användes mer öppna exempelfrågor.

Intervjuguiden jag använde mig av var utformad efter centrala teman i min studie. Mina exempelfrågor var indelade i olika kategorier som tillsammans fångade upp dessa teman. Likt Dalen (2015:35–36) rekommenderar, hade jag inledningsvis mer generella frågor angående exempelvis själva yrket eller verksamheten i sig. Sedan gick det över till att omfatta de centrala teman som fanns kring föreståndarnas upplevelse av könsfördelningen och dess eventuella effekt på det utförda arbetet.

4.2 Urval

Min urvalspopulation bestod av yrkesverksamma föreståndare som ansvarar för kolloverksamhet som en form av korttidsvistelse för ungdomar med högfunktionell AST-diagnos. De har arbetat både under regelbundna helgkollon över terminerna och under deras två veckor långa sommarkollon. Föreståndarna har alla arbetat olika lång tid inom yrket, men de har alla själva ansvarat för en egen individuell grupp av ungdomar. Jag kom i kontakt med verksamheten genom att jag på förhand kände en av de yrkesverksamma där, som sedan kunde förmedla kontakten till verksamhetens föreståndare.

Det är helt och hållet forskningsfrågan som avgör vilka människor som är av intresse att intervjua. Vid en kvantitativ studie är det viktigt att göra ett urval som är representativt men för kvalitativ forskning finns inga sådana regler. Då bör man istället lägga fokus på att hitta intervjupersoner med en specifik kompetens eller erfarenhet (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2015:39–40). Jag har använt mig av ett icke-sannolikhetsurval i form av ett målinriktat urval.

Urvalet är därmed inte slumpmässigt gjort. Jag har istället medvetet letat efter relevanta respondenter för min studie (Bryman 2011:392).

Nedan följer en kort presentation av mina respondenter där jag beskriver hur länge de arbetat med verksamheten. Jag har givit dem ett fiktivt namn som stämmer överens med deras kön. På detta sätt behåller jag anonymiteten.

Maria har jobbat inom verksamheten i fyra år, där hon har haft ett par olika tjänster men samtidigt varit föreståndare för både helg-och sommarkollo under tiden. *Alessandro* har jobbat som föreståndare med både helg och sommarkollo i cirka åtta år. *Martin* har jobbat inom verksamheten på olika sätt i sex år, varav fem år som föreståndare för kollo. *Lisa* har jobbat inom verksamheten i tre år, och har varit föreståndare i cirka ett halvår. *Peter* har jobbat inom verksamheten i tio år, varav sex år som föreståndare för helgkollo och fyra år för sommarkollo. *Valentina* har jobbat totalt tre år inom verksamheten, varav som föreståndare för sommar-och helgkollo i lite över ett år.

4.3 Avgränsningar

På grund av de tidsramar jag haft att förhålla mig till under utförandet av denna studie har jag fått göra en del avgränsningar i vad jag faktiskt vill undersöka.

Jag har endast diskuterat könsaspekten gällande ungdomarna utifrån pojke/flicka och därmed inte vägt in ungdomar som identifierar sig som icke binära, eller transsexuella. Gällande respondenterna har jag valt att inte väga in deras kön på något sätt i analysen. Likt jag beskriver genomgående i min studie har kön en påverkan som inte går att komma ifrån men jag får också utgå ifrån att alla respondenter svarar utifrån sin professionella roll och sina arbetserfarenheter. Könsfördelningen mellan mina respondenter är dock jämnt fördelad, med tre manliga och tre kvinnliga respondenter vilket jag ser som en förtjänst.

4.4 Begränsningar och förtjänster

Samtliga respondenter är hämtade ifrån en och samma verksamhet, detta är något som skulle kunna ses som både en nackdel och en fördel. Verksamheten är å ena sidan unik för sin region och således intressant att undersöka närmre. Å andra sidan finns risken av att svaren då liknar varandra eftersom de troligen utgår ifrån samma pedagogik.

Just denna verksamhet lämpar sig dock bra för denna typ av studie då föreståndarna inte jobbar tillsammans utan ansvarar för separata ungdomsgrupper. En annan fördel är att flera av föreståndarna har varit yrkesverksamma en längre tid och därmed har mött ett stort antal

ungdomar i olika grupper. På detta sätt blir mitt urval heterogent, samtidigt som det förhåller sig inom homogena ramar (Trost 2010:137).

Som Trost (2010: 139–140) fortsatt beskriver så är det av värde att försöka hitta variation även om man studerar en mindre grupp. Han framhåller hur det finns risker med att till exempel låta en chef hjälpa till att välja ut respondenter då denne då kan välja anställda som denne upplever ha värderingar som stämmer överens med chefen själv. I och med att jag intervjuar samtliga anställda föreståndare inom verksamheten finns det ingen risk att åsikter ”väljs bort”. Däremot behöver jag ta hänsyn till att de alla gått igenom samma introduktionsutbildning och därför kan ha liknande åsikter på grund av det.

En begränsning med detta tillvägagångssätt är att jag, likt Bryman (2011:350–351) påtalar, använder ett icke-sannolikhetsurval. Det betyder att den information jag får fram i min analys blir svår att generalisera till andra liknande verksamheter. Bryman (2011:369) framhåller dock kritik mot hur kvalitativ forskning generellt brister i generaliserbarhet. Jag gjorde därför detta övervägande baserat på att jag ville undersöka just denna verksamhet mer grundligt och på detta sätt få en djupare och mer nyanserad bild av verksamheten utifrån min forskningsfråga (Bryman 2011:363)

Gällande valet av intervjuer som datainsamlingsmetod beskriver Eriksson-Zetterquist och Arhne (2015:53–54) det som en metod som går relativt snabbt att genomföra men ändå samlar in ett brett och djupt material. Dock är en intervju beroende av det tillfälle och den plats som den genomförs på. Det finns också en risk att respondenten svarar utifrån egna intressen eller vad de tror att intervjuaren efterfrågar och därmed förvränger materialet.

Lantz (1993:97–99) framhåller även vikten av att i kvalitativ forskning förhålla sig kritisk när det är dags att genomföra sin analys. Därav försökte jag hålla mig så öppen som möjligt angående tolkningen av vad mina respondenter sa i förhållande till mina teoretiska ramverk och den tidigare forskning jag refererade till. På så sätt stänger man inte dörren för alternativa tolkningar och undviker att subjektivt övertolka sitt material.

4.5 Tillvägagångssätt

Först undersöktes tidigare forskning till det valda ämnet i form av vetenskapliga artiklar och studier. Jag använde mig främst av sökmotorn LUB-search, där det går att begränsa sökningen till material som blivit vetenskapligt granskat. Det går även att skriva in flera olika sökord samtidigt för att på så sätt få gemensamma träffar, vilket blev användbart för mig. I sökandet efter relevant information använde jag mig främst av engelska sökord så som ”autism

spectrum disorder” kombinerat med ”Sex differences”, ”gender”, ”children”, ”development”, ”diagnostic process”, ”interventions” eller liknande. Utifrån den forskning jag sedan fann hittade jag ytterligare vetenskaplig forskning på samma område genom att gå igenom deras respektive referenser och källor. I samband med detta skapade jag också ett flertal dokument där jag kunde samla in olika studier, anteckningar och idéer som jag fann av vikt för utformningen av det fortsatta arbetet.

Med hjälp av denna insamlade forskning byggdes sedan en problemformulering som kunde mynna ut i en forskningsfråga som sedan blev till det syfte och de frågeställningar jag bestämde mig för att använda. Utifrån problemformulering, syfte och frågeställningar formulerades sedan tre huvudkategorier som jag ansåg ramade in mitt undersökningsområde. Dessa lade sedan grunden till mitt kunskapsläge, där jag gick in närmre på den tidigare forskningen.

Samtidigt började jag fokusera på min valda forskningsmetod som en kvalitativ intervjustudie. Först utformades en intervjuguide (bilaga 2) utifrån mitt syfte och frågeställningar. Denna var indelad i ett flertal relevanta kategorier så som exempelvis: ”kolloverksamhetens funktion/syfte”, ”rollen som föreståndare”, ”Arbetet med ungdomarna”, ”hur märks könsfördelningen bland ungdomarna av?”, ”hur påverkas arbetet av könsfördelningen” och ”stereotyper/fördomar kring en AST-diagnos”. I dessa kategorier fanns ett par exempelfrågor att utgå ifrån, men dessa förändrades kontinuerligt beroende på den specifika intervjun.

En medverkansförfrågan skickades sedan ut i form av ett brev (se bilaga 1). Efter det bestämdes en lämplig tid och plats för att utföra intervjuerna, allteftersom respondenterna godkände sin medverkan. Samtliga intervjuer skedde i ett möte och varierade mellan 40 och 60 minuter.

Med respondentens samtycke spelades det in ljudfiler av intervjuerna. Just inspelningen har flera fördelar framhåller Trost (2010:74–75). Om intervjun spelas in behöver intervjuaren inte föra anteckningar utan istället lyssna mer noggrant och därefter fokusera på att ställa intressanta följdfrågor. Ljudinspelningen kan också ordagrant transkriberas efteråt för att på så sätt lättare kunna analysera det insamlade materialet.

Samtliga intervjuer har därför transkriberats för att jag ska kunna bekanta mig noggrant med mitt material genom att lyssna och läsa igenom intervjuerna flera gånger. Att på detta sätt umgås med sitt insamlade material är något som Rennstam och Wästerfors (2015:80)

framhåller som viktigt för en god analys. På detta sätt påbörjades sedan kodningsprocessen. De utskrivna transkriberingarna färgkodades utefter de kategoriserade mönster som återkom när materialet bearbetades. Med hjälp av detta kunde analysen av min empiri sedan påbörjas. Kodningsprocessen är något som närmare kommer att beskrivas i nästa avsnitt.

4.6 Analysmetod

I arbetet med kvalitativa intervjuer är det, enligt Bryman (2011:429–430), lämpligt att analysera materialet under tiden det samlas in i en pågående process. Detta gjordes genom att kontinuerligt försöka modifiera frågorna i intervjuguiden utefter intervjuernas utförande för att bättre försöka rama in de teman som byggts från frågeställningarna. Nästkommande intervju blev därför nyanserad och centrerad utefter min kontinuerliga analysprocess som skedde genomgående under arbetets gång. Likt Justesen och Mik-Meyer (2011:48) framhåller sätter intervjupersonen och intervjuguiden prägel på intervjupersonens berättelse. På detta sätt blir jag som person och utformandet av min intervjuguide ett verktyg i processen genom att kontinuerligt anpassa mina frågor.

När materialet var fullt insamlat användes sedan en tematisk kodning för att sammanställa allt material. Genom att samla ihop och kategorisera den insamlade empirin var det sedan möjligt att deskriptivt urskilja återkommande mönster likt Lantz (1993:83–84) framhåller.

Ett första steg i kodnings- och analysprocessen var att utifrån ett vetenskapligt förhållningssätt tolka materialet genom att använda respondenternas egna beskrivande utsägelser och sedan ”lyfta” dessa till att kunna intolkas i ett större sammanhang (Dalen 2015:73–75). Detta innebar i mitt fall att applicera mina teoretiska utgångspunkter. Kodningen utgår på så sätt ifrån en hermeneutisk grundtanke likt Dalen (2015:18–19) också framhåller. Trost (2010:152) betonar dock vikten av att inte övertolka sitt material. Det var därmed viktigt att inte dra för långdragna slutsatser eller bedömningar av respondenternas utsägelser. Istället förmedlades deras bild parallellt med mina teoretiska utgångspunkter.

Nästa steg i kodningsprocessen var ett systematiskt nedbrytande i abstrakta kategoriseringar för att sedan återigen samla in materialet i nya kategorier, i linje med studiens syfte, enligt vad Dalen (2015:79) förespråkar. På så sätt kunde det sedan urskiljas vad som faktiskt var av intresse för studien likt vad som anförs av Trost (2010:154–156). Denna process kan också beskrivas som att *sortera* genom att tematisera sitt material, *reducera* genom att handplocka det av relevans för min studies syfte för att sedan till sist *argumentera* för att just denna information är av vetenskaplig relevans (Rennstam & Wästerfors 2015:181–184).

Då studien utgår från ett konstruktivistiskt perspektiv är det även av vikt att reflektera över vad jag själv skapar genom min analys. Vad som frågas efter och vad som därmed beskrivs och analyseras är också det en del av konstruerandet. På detta vis blir föreståndarnas uttalanden omkring kön, det vill säga min insamlade empiri, i viss mån färgad av att vi pratar om kön. Studien kan i denna mening ses som en del av ett socialt könskonstruerande (Wenneberg 2010:149–150)

4.7 Tillförlitlighet och trovärdighet

Vad som utmärker en god kvalitativ forskning är viktigt att förhålla sig till menar Justesen och Mik-Meyer (2011:31–32). Att ha en god koherens och konsistens är två allmänt kända bedömningskriterier som bygger på att de olika delarna av studien hänger ihop logiskt, samt att man använder sig av sina begrepp och metodologier på ett konsekvent sätt genom studien.

De klassiskt kvantitativa begreppen *validitet* och *reliabilitet* brukar ofta användas för att kunna bedöma en studies vetenskapliga giltighet och tillförlitlighet inom en kvantitativ forskningsansats (Justesen & Mik-Meyer 2011:33–34) Bryman (2011:352–355) diskuterar däremot alternativa begrepp som passar bättre in på den kvalitativa forskningens världsbild. Här nämns istället begreppen *trovärdighet*, *överförbarhet*, *pålitlighet* samt *möjligheten att styrka och konfirmera* som fyra motsvarande kriterier för att kunna mäta forskningens vetenskapliga *tillförlitlighet*.

Trovärdigheten handlar om att respondenterna har tagit del av analysen och kunnat påverka det den förmedlar för att med säkerhet inte bli feltolkade (Bryman 2011:354–355). Samtliga respondenter har efterfrågat att tillgå den färdiga studien och därmed också fått detta samt givits möjligheten att påverka slutresultatet.

Då kvalitativa studier i sig tenderar att vara unika rent kontextuellt består istället *överförbarheten* i en vetenskaplig studie i hur pass grundlig och detaljerad beskrivningen av ens insamlade data är och därmed huruvida den går att generalisera (Bryman 2011:355). Det har därför noggrant redogjorts för det väsentliga i den sociala kontext mina respondenter befinner sig i.

Att kunna skapa en bra *pålitlighet* i sin studie handlar om att genomgående kartlägga sin forskningsprocess (Bryman 2011:355). Genom att kontinuerligt redogöra för min tankeprocess, studiens olika faser och vilka val som har gjorts säkerställs min *pålitlighet* genom studiens gång. Jag har därav också varit noga med att föra mycket minnesanteckningar av mina tankar för att inget av det ska gå förlorat i processen.

Möjligheten att styrka och konfirmera skapas genom att tydligt klargöra att studien har genomförts i god tro. Genom att förhålla mig konstant objektiv och inte låta några egna värderingar på något sätt kunna färga min studie skapas vetenskaplig *tillförlitlighet* (Bryman 2011:355). Jag har även förtydligat den förförståelse jag hade på området längst ned i metodkapitlet. På så sätt tydliggörs forskarrollen och läsaren ges möjlighet att avgöra om detta på något sätt skulle kunnat ha påverkat studien (Dalen 2015: 117).

4.8 Etiska överväganden

Minst lika viktigt är det också att följa etisk riktighet när man genomför en vetenskaplig studie. Både *forskningsetiken*, alltså etiska frågor gällande mina forskningsdeltagare och *forskaretiken*, det vill säga vad som framställs vetenskapligt av min studie bör finnas i åtanke under datainsamlingen och när materialet sedan presenteras (Kalman & Lövgren 2012:13).

Vetenskapsrådet (2002:5–6) framhåller en del forskningsetiska grundprinciper att utgå ifrån för att hålla sin studie inom de etiskt korrekta ramarna. Kalman och Lövgren (2012:12–14) beskriver de två första vilka innebär rätten till att få information samt rätten till att samtycka. *Informationskravet* och *samtyckeskravet* samverkar med varandra. Dessa kravställningar betyder att deltagarna ska få ta del av information kring syftet med själva studien, hur studien kommer att utföras samt att deras deltagande är fullständigt frivilligt. Efter att ha tagit del av denna information ska deltagarna få chans till att ge sitt samtycke till medverkan i studien.

Studien uppfyllde dessa krav genom att det på förhand skickades ut en medverkanförfrågan (bilaga 1), där denna information framgick. Jag framförde sedan denna information ytterligare och bad om deras muntliga samtycke inför varje intervju som jag genomförde. Samtliga respondenter har också tagit del av mina kontaktuppgifter i mån om att de ska kunna kontakta mig för eventuella justeringar i sin utsago eller om de skulle ha andra frågor.

Konfidentialitetskravet handlar om att skydda sitt insamlade material under hela studiens gång (Kalman & Lövgren 2012:14). Detta har jag gjort genom att avidentifiera mina transkriberingar och förvara dem säkert. Respondenterna tillbads inte heller att uppge namn i ljudinspelningarna. Slutligen har jag i analysen avidentifierat samtliga respondenter och benämner dem därför med fiktiva namn. Jag har inte heller nämnt namnet eller gjort det möjligt att identifiera vilken verksamhet som jag har undersökt i min studie.

Slutligen handlar *nyttjandekravet* om att värna om respondenternas personliga integritet och att de därmed ska kunna vara säkra på att deras utgiva information inte lämnas ut felaktigt. De uppgifter som samlats in genom studien får inte lov att användas i något annat syfte än för

själva forskningsändamålet (Kalman & Lövgren 2012:14–15). Jag har därav förhållit mig noga med att ingen information vidare delges. Samtliga ljudfiler och transkriberingar har därmed också raderats.

En del andra etiska överväganden har även gjorts under studiens gång. Då detta är en kandidatuppsats har jag beslutat att bara intervjua yrkesverksamma i min studie. På denna nivå hade det blivit både svårt och etiskt olämpligt att intervjua ungdomarna själva. Jag har också skickat ut de färdigställda dokumenten till samtliga respondenter, då detta efterfrågades. Genom att fråga respondenterna om lov efter utförd intervju, reserverade jag mig även tillåtelsen att i efterhand kontakta dem ifall jag önskade förtydligande av någon utsägelse. Jag har även tänkt på att i vissa fall inte ordagrant citera utsägelser ifrån respondenterna. Detta hade kunnat ses som oetiskt ur sättet jag speglar mina respondenters svar. Framförallt för att talspråk och akademiskt skriftspråk tenderar att ha stora skillnader (Troost 2020:156–157).

4.9 Förförståelse

Jag hade redan innan jag satte igång med min studie viss kunskap både gällande AST-diagnosen och en inblick i själva verksamheten. En vän jobbar inom verksamheten och det var på så sätt som idén om att göra denna studie uppkom. Således har jag en viss förförståelse för verksamhetens utformning och tillvägagångssätt sedan tidigare. Jag har även själv arbetat med personer som har en AST-diagnos då jag har sommarvikarierat på ett LSS-boende. Även under min verksamhetsförlagda utbildning (VFU) på socionomprogrammet var jag i kontakt med ungdomar som har en AST-diagnos. Min VFU var hos fältsekreterare som hade kontakt med ungdomar som rörde sig på korttidsboende.

Innan jag slutligen valde att utföra denna studie sökte jag runt en del gällande tidigare forskning på området. Därav hade jag redan bildat mig en viss förkunskap om ämnet när jag genomförde mina intervjuer. Jag anser dock att detta endast var av nytta för att skapa ett utökat djup i min frågeställning och i min intervjuguide (bilaga 2).

5 Analys

I detta kapitel kommer jag att lyfta tre huvudteman som har framkommit i den data jag har samlat in genom mina utförda intervjuer. Det första temat kommer att beröra den ojämna könsfördelningen och sedan gå vidare in på en potentiell orsak till detta samt dess påverkan på gruppdynamiken. Det andra temat kommer att analysera könsskillnader bland ungdomarna vilket kan leda till att förväntningarna på dem ser olika ut beroende på deras kön. Det tredje

temat kommer att redogöra för verksamhetens pedagogik och arbetssätt för att skapa ett gynnsamt socialt rum för ungdomarna. På detta sätt knyts min analys ihop och redogör för resultatet av min studie utifrån mitt syfte och frågeställningar.

Jag kommer att analysera dessa tre tematiska kategorier med hjälp av den tidigare forskning som jag redovisat i min problemformulering samt det jag har valt att belysa i kunskapsläget. Sedan kommer jag även att applicera de teoretiska begrepp som jag har valt för att fördjupa analysen ytterligare.

5.1 Könsfördelning bland ungdomarna

I beskrivandet av könsfördelningen är alla föreståndare överens. Samtliga respondenter vittnar om en klar majoritet av pojkar på kollo. Detta i enighet med det som framkommit i tidigare forskning, att det är en stor skillnad i könsfördelningen bland ungdomarna som diagnosticeras med AST. Föreståndarna berättar även att de aldrig varit med om att det skulle vara en jämn fördelning mellan pojkar och flickor i en kollogrupp. Så här beskriver Alessandro könshördelningen i de grupper han har varit föreståndare för:

Ja, men cirka åttio procent killar bland våra deltagare. Kanske har det, om man ska se någon tendens, gått från åttiofem till sjuttiofem procent killar. Jag skulle säga att det finns lite fler tjejer nu än när jag började. (Alessandro)

På detta sätt beskrivs en klar majoritet av pojkar i verksamheten, samtidigt som han pekar på att det sker en viss ökning av flickor. Detta är något som flera respondenter påpekar, Martin förklarar det såhär:

Om man tittar på den grupp jag har nu så är det tre tjejer och sju killar. Och jag tror att den symboliserar ganska väl hur det ser ut. Jag skulle säga att det är ungefär sju tiondelar killar och tre tiondelar tjejer. Jag har jobbat där sedan 2013 och bara på den tiden upplever jag dock att antalet tjejer har ökat. (Martin)

Han beskriver här likt Alessandro och de övriga föreståndarna att det alltid har varit fler pojkar i verksamheten, men att han också på senare tid har sett en ökning bland flickorna.

Detta skulle kunna bero på att det, på ett samhällsplan, faktiskt blir mer vanligt med tjejer som diagnostiseras och därmed tar del av denna form av insatser. Undersökningen som gjorts av centrum för epidemiologi och samhällsmedicin Stockholms län (2017) påvisar också en procentuell ökning bland andelen flickor i åldersgruppen 13–17 år som diagnosticeras med AST. Detta även om, likt jag tidigare nämnde, flickor i yngre ålder än så är den grupp där

minst ökning har registrerats. Oavsett beskriver alla respondenter att pojkar alltid har varit överrepresenterade i de grupper de har varit ansvariga för. Detta både gällande sommarkollo men framförallt under helgkollogrupperna.

Som jag redogjorde för med min tidigare forskning är denna fråga om varför så mycket fler unga pojkar blir diagnosticerade med AST-diagnos fortfarande på flera sätt en olöst fråga (Solomon et al. 2012; Begeer et al. 2012; Banach et al. 2008). Möjliga förklaringar skiljer sig ifrån rent biologiskt tänkande (Carter 2007; Baron-Cohen et al. 2005) till olika aspekter som bygger på vår sociala samvaro liksom Schuck, Flores & Fung (2019) beskriver. Att olika könsstereotypa beteenden och därmed också förväntningar från omgivningen skulle kunna ligga bakom den skeva könsfördelningen var något som flera föreståndare hade tankar kring, bland annat Maria:

Det kanske inte framgår lika tydligt på tjejer, de kanske vänder sig mer inåt. Eller de kanske får andra diagnoser istället, det kanske blir mer ätstörningar eller depression när det egentligen är högfungerande autism. (Maria)

I likhet med det som Maria här beskriver så framhåller flera av föreståndarna könsstereotypa beteenden som en potentiell orsak till den ojämna könsfördelningen. Detta är något som jag kommer gå vidare in på i nästa stycke.

5.1.1 Bristande uppmärksamhet gentemot flickor

Något som skulle kunna påstås stämma överens med den del av forskningen som påpekar att en av anledningarna till färre flickor diagnosticerats kan bero på att de inte uppmärksammas i lika hög grad som motsvarande pojkar gör (Schuck, Flores & Fung 2019). Det går även att dra kopplingar till det som Rabitte, Prendeville & Kinsella (2017) skriver angående att det finns brister i sättet vi diagnosticerar som påverkar skillnaden i antalet diagnoser. Likaså beskriver Dworzynski et al. (2012) just problematiken av att många flickor som diagnosticerats med AST ofta får ett flertal andra diagnoser i samband med denna process. Detta är något jag kommer att gå vidare in på längre fram.

Både Lisa och Peter beskriver att de upplever att de drag som man vanligtvis förknippar med autism inte syns lika lätt på flera av de flickor som de har träffat under kollo. Lisa berättar:

Det finns ett fåtal tjejer på kollo där jag har svårt att se de autistiska dragen. Jag ser väldigt mycket ångest, och att de liksom sluter sig (Lisa)

Peter beskriver det på följande sätt:

En del av tjejerna vi har haft har varit mer känslomässigt närvarande i ångest. Mindre tydliga har de varit i de här typiska autismdragen (Peter)

I citaten beskriver de samtidigt flickorna som mer drabbade av ångest i olika former. De fortsätter sedan att beskriva hur flickorna är mer benägna till att prata om känslor, om dålig självkänsla eller om dåligt mående i stort.

Detta kan kopplas till hur Lai et al. (2011) beskriver av hur högfångernade AST kan skilja sig mellan könen. De framhåller saker som att flickor med diagnosen på olika sätt kan ha det svårare med de socioemotionella faktorerna i livet. Deras studie visar att vissa flickor tenderar att försöka dölja sin AST-diagnos i sociala sammanhang, vilket i sin tur kan leda till högre stressnivåer och ångest.

Denna företeelse är något som Dworzynski et al. (2019) framhåller som en potentiell bakomliggande faktor till att flickorna inte lyckas komma över den tröskel som krävs för att bli diagnosticerad och att det därför kan krävas ytterligare diagnoser för att man ska kunna upptäcka dem. Huruvida det faktiskt ter sig på detta sätt var något som flera av föreståndarna också hade tankar om. Maria uttrycker starka känslor kring detta ämne:

Det är väldigt sorgligt egentligen. Ponera att det är lika många tjejer som killar som faktiskt har diagnosen men kanske inte blir diagnosticerade. Eller blir diagnosticerade men inte får insatser, för att man tänker att de klarar sig själva. Då har ju tjejerna högre krav på sig och då finns det också en högre risk att det kommer mer diagnoser därtill. (Maria)

I citatet beskriver Maria sina tankar om hur detta skulle kunna påverka flickor med en AST-diagnos på ett negativt sätt.

I linje med detta går det även att framhålla de teoretiska utgångspunkter jag har använt mig av. Detta gällande både hur Elvin-Nowak och Thomsson (2003:23–24) beskriver könskonstruerande och hur det är byggt på könskodade mallar där pojkar lär sig att ta plats medan flickor lär sig motsatsen. De ska istället förhålla sig lugna och duktiga och lär sig att positionera sig utifrån denna mall i olika sociala miljöer, likt exempelvis i skolan (Nordin-Hultman 2013:166–169). Detta försätter dem i en situation där de inte uppmärksammas lika lätt, likt Claezon (2008:64–67) framhåller. Pojkar blir i dagsläget generellt mer uppmärksammade i nästan samtliga miljöer. Flickor blir i många fall uppmärksammade först när deras problematik uppfattas som av svårare psykisk karaktär.

Således kan man fundera över huruvida den ojämna könsfördelningen vad gäller AST också är konstruerad utifrån strukturer. I en värld där flickor blir strukturellt konstruerade som mer ”lydiga” och ”duktiga” än pojkar, kan alltså detta också ligga som orsak till att en funktionsvariation likt AST framgår olika tydligt mellan könen och därmed inte diagnosticeras i samma grad (Wenneberg 2010:29–30)

Martin är också inne på detta spår och beskriver hur han tror att flickorna inte uppmärksammas i lika hög grad i olika sociala situationer i samhället i stort. Han påpekar att det inte är något som är särskilt märkligt med en flicka som sitter tyst i klassrummet, medan det är mer uppseendeväckande om detsamma gällde en pojke. Han funderar kring om detta kan vara en av anledningarna till att fler flickor förblir odiagnostiserade. Även Peter tror att det kan finnas ett stort mörkertal bland flickor som har diagnosen men inte uppmärksammas. Valentina sätter ord på det genom att beskriva hur flickor uppfostras:

Jag tror att flickor blir uppfostrade till att vara anpassningsbara på ett annat sätt än pojkar. Detta tror jag i sin tur kan leda till att pojkarna lever ut både sin diagnos och personlighet mer. Vilket jag tror kan vara en anledning till att flickor inte upptäcks på samma sätt. Det kan handla om att flickor är mer rädda för att ta plats, helt enkelt, i alla sammanhang. (Valentina)

Här beskriver Valentina hur hon upplever att denna skillnad delvis kan bero på hur barn uppfostras. Hon menar att vi på detta sätt kan ge barnen olika förutsättningar och därmed möjligheter till att ta plats i förhållande till deras kön.

5.1.2 Påverkan på gruppdynamiken

På frågan om hur föreståndarna upplever att denna klart ojämna könsfördelning påverkar gruppen svarar flera av respondenterna att de tycker att det kan ha en viss effekt på ungdomarna. Alessandro påpekar att gruppdynamiken kan förändras av att det är flera flickor i gruppen:

Om man skulle försöka se någon generell tendens, så skulle man kunna säga att om det är så pass många tjejer, att de då utövar något slags inflytande på gruppen, så blir det lugnare. (Alessandro)

Han beskriver här hur han upplever att flickorna socialt sett tenderar att vara lugnare och därmed också kunna medföra ett större lugn i gruppen.

Likt Eidevald (2009) framhåller i sin diskursanalys kring återskapandet av könsföreställningar kan det argumenteras för att kolloföreståndarna här precis som förskollärarna följer och därmed också återskapar ett relativt normbaserat könstänkande. Förskollärarna påvisade i denna studie att de tenderade att beskriva flickor som mer hänsynstagande, lugnare och mognare. Denna form av könskodad kategorisering visade sig förekomma även när det faktiskt inte fanns någon sådan skillnad mellan barnen. På så sätt riskerade förskollärarna att reproducera dessa beteenden genom att barnen speglar de bemötande dem får av dessa konstruerade könsbilder. Utifrån föreståndarnas utsägelser kring deras uppfattning av flickor respektive pojkars utmärkande beteenden och påverkan på gruppen skulle detta kunna tyda på att samma sak faktiskt sker inom kolloverksamheten.

Föreståndarna beskriver också återkommande flickorna som lugnare samt att de tenderar att tillföra en social anpassning på gruppen. Peter talar om denna gruppdynamiska förändring och det utvecklade social samspelet som flickorna medför till gruppen:

Jag skulle säga att när vi får in tjejer i gruppen så blir det mer social dynamik.

Vi har tjejer i gruppen som ökar det sociala samspelet. (Peter)

Flera av respondenterna uttrycker precis som Peter här gör att de faktiskt upplever en viss skillnad i ungdomarnas generella beteende som grupp när det tillkommer fler flickor. Både bilden av flickor som mer socialt lagda samt mer lugna och hänsynstagande stämmer överens med de klassiskt feminint konstruerade beteenden som Elwin-Nowak och Thomsson (2003:113–120) beskriver ofta tillskrivs flickor.

Även här går detta fenomen att diskutera utifrån vad Nordin-Hultman (2013:168–169) tar upp angående sociala positioneringar. Är dessa beteenden skapta utifrån de normativa förutsättningar som dessa flickor har fått med sig utifrån andra sociala sammanhang de varit med i och förstärks dessa således av att föreståndarna också delar denna bild av flickorna? Möjligtvis upplever alltså föreståndarna flickorna på detta vis på grund av att de ”ger” flickorna detta sociala rum och att de således också formas och positionerar sig själva utifrån detta.

Denna diskussion kommer jag att fortsätta föra i min nästa tematiska kategori som handlar om de könsskillnader som föreståndarna ser hos ungdomarna.

5.2 Könsskillnader bland ungdomarna

När föreståndarna svarade på frågor angående hur de upplever att ungdomarna på kollo skiljer sig beroende på deras kön var svaren skiftande. Flera uttryckte också en osäkerhet över att precisera vad som skulle bero på kön, diagnos eller personlighet. De som ansåg sig kunna se en del skillnader höll fast vid tidigare resonemang som redovisats ovan. De talade om flickorna som benägna att på olika sätt vara mer socialt närvarande och på detta sätt också mer påverkade av sin omgivning.

Många av tjejerna tänker nog mer på hur de uppfattas av andra än vad killarna gör. Jag tänker att det är ganska tydligt att flickor tränas mer i det, alltså att de har en starkare socialisering. (Peter)

Peter beskriver här hur han själv ser på fenomenet som en faktor av att flickor tränas in att bry sig om sociala företeelser mer än pojkar. De blir således mer självmedvetna och tänker mer på bilden av sig själva vilket också skapar mera stress, enligt hans upplevelse. Något som går väl ihop med vad Elwin-Nowak och Thomsson (2003:113–120) beskriver om hur vi lär oss att efterfölja de könskodade beteendemönster som efterfrågas av vårt kön.

Även Maria och Valentina framhåller att flickor kan vara mer fokuserade på hur de själva framstår inför andra. Ihop med detta anser Maria att de också har större självbehärskning och värdesätter sociala förhållanden mer. Att flickorna kan ha mer relationsinriktade problem är något som även Alessandro tar upp, han beskriver att flickornas tankar vänder sig mer åt det hållet, medan pojkar snarare tenderar att ha mer fokus på materiella saker. På följande sätt beskriver Maria detta fenomen:

Tjejer tenderar att vara lite mer självgående tror jag, de har lite mer koll på sig själva och andra (Maria)

Valentina beskriver också en större självständighet, ihop med ett större behov av känsloreglering. Detta är något som hon också säger kan påverka arbetet med flickorna. Hon påpekar att hon har haft samtal gällande vikt, ätstörningar eller liknande frågor varje gång som hon har haft med flickor i gruppen, något som hon inte upplever händer lika ofta med pojkar:

Jag har varje gång jag har haft tjejer i gruppen hamnat i diskussioner kring vikt, ätstörningar, att må dåligt över sitt utseende. (Valentina)

Flera talar om liknande erfarenheter som Valentina, Lisa beskriver även hon att ätstörningar är ett återkommande problem hos de flickor hon har mött på kollo. Dessa utsägelser kring flickors självbild stämmer överens med det som Young (2002:260–264) framhåller kring flickors förutsättningar och vad som därmed förväntas av dem. Effekter som kan uppstå av skilda förväntningar är något som jag kommer att fördjupa mig i längre fram.

En annan sak som både Valentina, Maria och Lisa tog upp var att flickorna, till skillnad från pojkarna, ofta talade om självskadebeteende. Detta i form av ätstörningar, som jag tidigare nämnde, men också i form av att skära eller rispa sig. Något som de inte upplevde att killarna utsatte sig för. Claezon (2008:49–50) menar att det finns en fara med att förstå problematik kopplat till kön och att vi då riskerar att bli blinda för andra viktiga aspekter. Exempelvis beskrivs hur man, när det kommer till självskadebeteende, ofta har en tendens att förklara det kopplat till femininet när det gäller flickor som påvisar ett sådant beteende. Pojkar med samma problematik riskerar däremot att förbises, hamna i en slags gråzon och exkluderas.

Valentina var inne på detta ämne, hon beskrev det som att flickor tenderar att utsätta sig för självskadebeteende i mer traditionell form som till exempel genom ätstörningar eller att skära sig. Hon menar att detta kan bero på dålig självkänsla men betonar att man inte får glömma att det finns flera sätt att uttrycka det, framförallt då hon anser att många pojkar med AST också talar om dålig självkänsla. Pojkarna kan till högre grad ha ett vårdslöst beteende som leder till skada och att detta också kan ses som en form av självskadebeteende, enligt henne.

När föreståndarna fortsatte med att beskriva pojkarna så går det lätt att dra paralleller till vad Fundberg (2008:190–195) beskriver angående maskuliniteter. Flera av respondenterna uttryckte att de kunde se att flera pojkar tenderade att ge sken av atypiska manskodade beteenden, vilket de också själva beskrev. Martin beskriver pojkarnas benägenhet att i grupp eftersträva ett manligt kodat ideal genom att ta plats och hävda sig:

Det är oftare manliga deltagare som försöker efterleva vad vi uppfattar som ett machoideal. Att en kille försöker vara på ett speciellt sätt som är mer utåtagerande eller liksom hård. Både fysiskt och verbalt mot andra för att inge respekt eller så. (Martin)

Det går utifrån Martins berättelse att urskilja viljan av att göra sig själv hörd, uppmärksam och sedd. Detta precis som Fundberg (2008:190–195) framhåller i idealet om den subjektskapande pojken, som har lärt sig att ta plats och synas. Även Alessandro talar om detta fenomen:

Vi ser samma saker som försiggår med andra barngrupper. Att den personen som springer runt, stöjar, är liksom mer högljudd på ett sätt som är störande för omgivningen, det kan absolut vara en tjej, men det är mycket oftare en kille.
(Alessandro)

Han jämför här med liknande grupper generellt sett i samhället och beskriver att även han har en erfarenhet av att pojkar tenderar att vilja höras och synas på ett annat sätt. Han påpekar även att det kan påverka gruppen negativt och upplevas som störande.

På ett liknande sätt fortsatte de beskriva ungdomarnas benägenhet att var utåtagerande i olika sammanhang. Martin säger också att han oftare upplever pojkarna som just utåtagerande:

Kanske att det är mer typiskt att en deltagare som är kille har ett utåtagerande beteende. Fysiskt eller verbalt. (Martin)

De både Martin och Alessandro här påpekar är att det oftare är pojkar som tenderar att dra till sig uppmärksamhet genom att bete sig på detta vis. Att denna typ av beteenden kan klassas som typiskt konstruerade pojkkodade beteenden är något som både Elvin-Nowak och Thomsson (2003:113–120), Fundberg (2008:190–195) och Claezon (2008:67) beskriver.

Peter beskriver den traditionellt stereotypa bilden av AST-diagnosen utifrån vad han upplever som traditionellt manliga beteenden och egenskaper. Även om han också framhåller att detta är en stereotyp bild som långt ifrån gäller alla:

Diagnosen är mer anpassad efter stereotypa killar. Låg social förmåga, trivs bra själv, hyperfokuserar på vissa områden. Mycket konkret tänkande. Det skulle jag säga på så sätt är traditionellt manliga egenskaper. Även om det är mer att de är socialt konstruerade kanske. (Peter)

Peter är här inne på ett spår som går i linje med det som Lai et al. (2011), samt Dworzynski et al. (2012) framhåller angående hur AST-diagnosen synliggörs tydligare hos pojkar på grund av hur de konstruerade förutsättningarna skiljer sig mellan könen.

Även Maria håller med om att man ibland ser könsstereotyper på ett tydligt sätt bland ungdomarna på kollo, hon beskriver att pojkarna kan vara stökigare medan flickorna tenderar att vara mer introverta. Något som går att förstå utifrån vad Nordin-Hultman (2013:168–169) tar upp enligt ett sociokulturellt perspektiv angående hur barnen positionerar sig själva i sitt konstruerande av ett eget subjekt.

Föreståndarna beskriver med ovanstående uttalanden en bild som går att sammanlänka med flera av de tidigare resonemang jag har tagit upp. Det som sagts i intervjuerna blir på detta sätt överensstämmande med studiens teoretiska utgångspunkter. Dessa könsskillnader kan i sin tur leda till att ungdomarna bemöts på olika sätt.

5.2.1 Skilda förväntningar

Likt vad både Peter och Maria tidigare beskrev angående flickornas situation och beteende så kan det, som jag också tidigare nämnde, kopplas till vad Young (2002:260–264) framhåller kring de förväntningar som finns på de olika könen. Peter fortsätter att dra paralleller till stereotypa könsnormer och menar att det kan skilja sig mellan vad man förväntar sig av pojkarna respektive flickorna:

Man kanske förväntar sig att tjejer ska anpassa sig i högre grad, i jämförelse med killarna. Att det finns mer av en sådan ”boys will be boys”-kultur. Medan tjejerna förväntas vara mer flexibla inför andras behov liksom. Det är väl också en sådan traditionell könsstereotyp att kvinnor ska vara mer behagliga kanske.
(Peter)

Här beskriver han något som också Young (2002:260–264) påpekar om hur flickorna har andra förväntningar på sig. Flickor ska flexibelt anpassa sig i förhållande till ”den andre”, det vill säga pojkarna. Pojkarna däremot, de antas fortsätta vara precis som de alltid har varit. På detta sätt vidareför man den konstruerade könsstruktur som Wenneberg (2001:136–137) ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv framhåller som en grundstruktur i hur vårt samhälle är uppbyggt.

Återigen går detta att koppla till att det ställs olika krav på de olika könen. Peter problematiserar vidare kring huruvida detta medför att föreståndarna generellt ställer högre krav på de flickor de tar emot på kollo. Detta genom att instinktivt anta att de har en högre social förmåga. På så sätt kan det också påverka hur föreståndarna bemöter och jobbar med ungdomarna. Han beskriver hur det kan vara så att föreståndarna eventuellt går in i ett mer samtalsorienterat förhållningssätt när de arbetar med flickorna. Samtidigt säger han att han också delvis delar en bild av att flickorna ibland kan upplevas mer socialt inriktade i sina tankar. Han påpekar dock att det känns väldigt svårt att uttala sig generellt eftersom de har haft så pass få flickor i verksamheten.

Det är även flera av föreståndarna som uttrycker att det blir problematiskt att uttala sig för mycket angående kön och vilka eventuella skillnader detta skulle medföra på ungdomarna.

Likt vad Peter tidigare nämnde, uttrycker även Lisa att hon har svårigheter med att kunna urskilja vad som faktiskt skulle bero på vad:

I så fall upplever jag det som svårt att skilja på om det skulle bero på kön eller om det beror på personlighet eller om det beror på normer eller diagnos (Lisa)

Den osäkerhet som Lisa här beskriver är något som var återkommande i svaren jag fick. I likhet med detta så uttryckte alla respondenter att det är svårt att se skillnader bland ungdomarna. Alessandro framhåller att han upplever att det till och med är lättare att se likheter än skillnader mellan flickor och pojkar på kollo.

5.3 Verksamhetens pedagogik & arbetssätt

Slutligen syftar jag att redogöra vidare för hur föreståndarna inom verksamheten beskriver att de själva arbetar kring pedagogik med grund i den könsfördelning och de könsskillnader som jag tagit upp i de tidigare tematiska delarna. Här analyseras huruvida föreståndarna anser att det påverkar deras arbetssätt och rutiner. Både gällande olika aktiviteter som de utför men också mer generellt angående deras arbetssätt. Genom att belysa de behov som föreståndarna ser hos ungdomarna och hur de sedan jobbar med detta vill jag lyfta fram hur denna verksamhet tar itu med min forskningsfråga.

Alla respondenter tillfrågades hur de ser på ungdomarnas behov ur en mer generell synvinkel. På detta sätt fick jag fram beskrivningar av hur föreståndarna jobbar på kollo. Detta utifrån vilka målsättningar de arbetar med pedagogiskt och vad de vanligtvis möter för typ av utmaningar i sitt arbete.

5.3.1 Att främja socialt samspel

Samtliga respondenter svarade att deras huvudsakliga målsättning är att tillföra en god social sfär i ungdomarnas liv. Genom att agera stödjande inom de sociala frågorna, samt erbjuda en trivsamt och roligt tillvaro, vill de skapa ett mervärde i ungdomarnas fritid. Många av ungdomarna beskrivs just att ha svårigheter med det sociala pusslet. Något som Peter här sätter ord på:

Det finns ett underskott av social färdighetsträning i den här gruppen. Om vi kan försätta dem i situationer där de tycker att det är roligt att vara med andra så kommer detta att vara utvecklande. (Peter)

Peter beskrev föreståndarnas arbetsmål på ovanstående sätt, vilket stämmer bra överens med vad Lisa säger då hon beskriver att ungdomarna är där för att kunna utveckla nya verktyg för

att hantera olika sociala situationer. Det stämmer också överens med Marias uttalande om hur ungdomarnas behovssituation ser ut:

Behovet är, eller ja det största behovet, är väl den sociala interaktionen med andra människor. Det sociala samspelet helt enkelt. (Maria)

Det som Maria och de andra föreståndarna här påtalar stämmer alltså överens med det som Walker, Barry och Bader (2010) framhåller i sin studie. Författarna framhåller då att man genom kolloverksamhet vill skapa utökade möjligheter för en social interaktion och omväxling, byggt på ett positivt miljöombyte. I enighet med vad Olsen et al. (2019) också påvisar i den forskningsundersökning han gjorde på förskolan, är att den sociala interaktionen är just det som många barn med AST-diagnos har det svårt med.

Studien som Olsen et al. (2019) har gjort framhåller vidare att man på ett gynnsamt sätt kan skapa bättre förutsättningar för att åstadkomma denna sociala interaktion genom att som pedagog vara närvarande i arbetet med barnen. Något som också går att överföra på arbetet med kollo ungdomarna. Valentina beskriver hur de arbetar med närvaro på följande sätt.

Vi är alltid med och stöttar. Det är inte att vi hoppar in först när en situation gått fel, utan vi är alltid med ungdomarna när vi är ute på kollo. (Valentina)

Likt Valentina här berättar blir föreståndarnas arbete under en kollohelg baserat på ständig närvaro. Hon beskriver vidare hur de har arbetsrutiner som bygger på att personalen flexibelt delar upp sig för att kunna närvara i så många olika situationer som möjligt.

För att skapa social interaktion arbetar kolloföreståndarna dessutom mycket med att försöka erbjuda olika former av aktiviteter och utflykter för ungdomarna som främjar detta. På frågan om hur de planerar in dessa aktiviteter så svarar samtliga föreståndare att de alltid försöker gå efter ungdomarnas gemensamma bästa och hitta på saker som passar alla. Men de betonar lite olika aspekter i valet av aktiviteter. Så här beskriver Alessandro det.

Då jag bestämmer aktiviteter utgår jag helt och hållet från funktionsnedsättning och behov, inte kön. (Alessandro)

Alessandro menar här att han snarare har den specifika individen i åtanke än vilket kön som de tillhör. Även Valentina och Lisa pratade om att de inte väljer aktiviteter utifrån tankar om hur könsfördelningen i gruppen ser ut. De tryckte istället på att de till så hög grad som möjligt ville följa de önskemål som ungdomarna själva hade angående aktiviteter som de ville göra.

Att gå främst efter ungdomarnas egna efterfrågade intressen var något som även Martin talade om. Han beskrev att han brukade följa ett visst upplägg i planeringen av aktiviteterna:

Personligen brukar jag utgå ifrån att ha en fysisk aktivitet som alternativ, en skapande aktivitet som alternativ och en mindre fysisk aktivitet som alternativ.
(Martin)

Martin arbetar således efter den grundmall som han beskrev ovan. På så sätt vill han åstadkomma en variation och valfrihet i sina valda aktiviteter. Utöver detta framhåller samtliga föreståndare att planering är en stor del av arbetet. De beskriver vikten av att ha en detaljerad struktur i arbetet med ungdomarna, för att de ska trivas och känna trygghet. Detta går i linje med vad Olsen et al. (2019) beskriver angående att barn och ungdomar med AST har lättare att interagera under välstrukturerade aktiviteter.

När Martin sedan beskrev huruvida han upplevde att det skedde en förändring i vilka aktiviteter de utför beroende på könsfördelningen i gruppen, svarade han att det kan ha en viss skillnad. Han påpekade att det kanske blir mer skapande aktiviteter och liknande när det är fler flickor i gruppen. Flera av föreståndarna påpekade att killar tenderar att dra sig mot mer fartfyllda och fysiska aktiviteter. Detta är något som går att koppla till det Young (2002:257–264) tar upp angående hur olika former av aktiviteter kan ge uttryck för den könskodade strukturen, Därav kan flickor möjligtvis vara mer intresserade av lugnare aktiviteter.

Martin menar dock på att han i stora drag inte upplever att det finns en normativ könsuppdelning i valet av aktiviteter under kollo. Detta är något som flera av föreståndarna instämmer i, bland annat uttrycker både Valentina och Maria att det ofta finns flickor som också gillar fartfyllda aktiviteter.

Valentina fortsätter med att beskriva hur hon stundtals upplever att pojkar starkt dras med i en slags känsla till en början av att det ska vara fartfyllda och spännande aktiviteter som gäller. På detta vis menar hon på att pojkarna ibland kan trigga igång varandra till att alla såklart ska gilla fart och äventyr. Hon upplever dock att hon i efterhand kan märka att vissa pojkar inte verkar känna sig så bekväma i denna typ av aktiviteter i slutändan. Istället menar hon att de kanske faktiskt har mer kul när de gör något som inte är så fartfyllt och spännande.

Detta går väl ihop med det som Fundberg (2008:190–195) framhåller angående hur det manskodade beteendet i grupp kan hänga på att man ska visa sig stark och anta de korrekta manliga egenskaperna. På detta sätt menar Valentina att den pojkdominerade gruppen inte

bara kan vara skadlig för flickor som tenderar att inte inkluderas, utan även för pojkarna själva. Därmed menar hon att de behöver skapa en tillåtande social sfär genom att jobba inkluderande gentemot samtliga ungdomar på kollo.

5.3.2 Det sociokulturella rummet

Flera av föreståndarna har beskrivit målsättningen av att skapa en plats där ungdomarnas sociala interaktion utvecklas. Utifrån föreståndarnas utsägelser går det att se hur denna utveckling sker successivt under deras vistelse på kollo.

Maria uttrycker att hon kan se en skillnad på vad ungdomarna väljer att göra när de får lite egen tid. Hon upplever att fler pojkar då exempelvis tenderar att sätta sig och spela TV-spel medan flickorna istället väljer att pyssla. Men hon säger även att detta är något som brukar förändras desto längre tid som ungdomarna befinner sig på kollo. Något som även Peter uttrycker.

När vi har jobbat ett tag så blir det mindre viktigt. Att kön kanske är en ytlig grej för dem. (Peter)

Här menar Peter att han kan urskilja hur ungdomarnas faktiskt förändrar sitt förhållningsätt efterhand. Något han tror kan bero på att dessa könskodade beteenden grundar sig i ytliga och förbestämda faktorer.

De andra föreståndarna instämmer och fortsätter att beskriva hur de kan uppleva att många ungdomar kan ha könsstereotypiskt kodade beteenden med sig hemifrån eller ifrån andra sociala miljöer som exempelvis skolan. Maria beskriver vidare hur hon upplever att ungdomarna till en början ofta går in i mönster som de verkar känna sig trygga med men att detta gradvis brukar förändras under det två veckor långa sommarkollet. Peter påstår även att han brukar se samma utveckling efter en termin av helgkollo. Ungdomarna brukar stegvis bli mindre brydda om normativa beteenden allt eftersom de successivt bekantar sig med kolloverksamheten och gruppen.

På samma sätt som Strandberg (2006:18–23) beskriver skulle denna utveckling kunna bero på att den sociokulturella miljön som ungdomarna befinner sig i förändras och att de således också förändras ihop med den. På så sätt har de andra förutsättningar under tiden på kollo och går därmed ifrån sina upplärda beteenden som de tidigare känt sig trygga i.

Det går därför att argumentera för att kolloverksamheten lyckas i sin pedagogiska eftersträvan av att erbjuda en god alternativ plats för ungdomarna att känna sig socialt inkluderade. Likt

vad Nordin-Hultman (2013:176) framhåller så kan dessa beskrivelser tyda på att ungdomarna försätts i en omgivning som är mer tillåtande och att de därför också intar nya positioneringar utefter det. På detta sätt blir de alltså mindre normativt styrda i samklang med miljön som kollot erbjuder. Det blir en möjlighet för ungdomarna att bryta gentemot sin tidigare skapta subjektiva positionering.

Valentina framhöll, i enighet med vad hon tidigare nämnt, hur hon tror att det mest lyckade pedagogiska förhållningssättet i denna typ av verksamhet bygger på att se alla. Hon menade framför allt att det är viktigt att inte ta ut något i förväg. Hon beskriver hur man självklart behöver ha tankar kring könsfördelningens påverkan på arbetet. Samt hur eventuella könsskillnader ter sig bland ungdomarna och varför det ser ut på det sättet. Samtidigt som hon också framhöll att hon tror det är av vikt att inte utgå för mycket ifrån sådana tankar i sitt arbete - då riskerar man istället att själv vara en del av att dessa mönster fortsätter att konstrueras:

Man ska absolut ha det i åtanke hela tiden, men samtidigt så vill man inte ha det i åtanke så pass mycket att man cementerar några sådana strukturer. Jag tror den risken finns ifall man fokuserar och efterlever könsaspekten till en högre grad än vad man egentligen hade behövt. (Valentina)

Valentinas sätt att resonera omkring arbetet återkom hos flera av föreståndarna. Samtliga uttryckte en vilja att inte utgå för mycket från strukturella faktorer, grupperingar eller kön. De uttryckte istället en strävan efter att se varje ungdom som en separat person med helt egna förutsättningar. Således var deras målbild också att skapa en givande tid för varje separat ungdom, till så hög grad som möjligt byggd utifrån dennes egna förutsättningar.

6 Avslutande diskussion

Denna studie syftade på att undersöka kolloföreståndarnas beskrivningar av könsfördelningens påverkan på ungdomsgrupperna. Med fokus på konstruktionen av kön redogörs för hur föreståndarna ser på eventuella könsskillnader mellan pojkar och flickor som har en AST-diagnos. För att på ett tydligt sätt sammanfatta det min studie visat kommer jag att dela upp min avslutande diskussion utefter mina tre frågeställningar.

Hur beskriver föreståndaren könsfördelningens påverkan? Utifrån mina intervjuer kunde jag utläsa att samtliga föreståndare beskriver att det finns en viss påverkan på grund av hur

kön fördelningen ser ut. Samtliga föreståndare hade tankar och åsikter angående kön fördelningen, både när det kom till dess orsaker, dess varande och dess effekter. Med tanke på att alla uttryckte någon form av erfarenheter av kön fördelningen och vad den medför, kan man också säga att den därför faktiskt har en existerande påverkan. Hur denna påverkan ter sig fanns det däremot delade beskrivningar av. I det stora hela uttryckte föreståndarna att det är svårt att veta hur stor påverkan som kön fördelningen de facto har, men flera av dem upplevde att flickor tenderar att ha en viss påverkan på gruppens sammanhållning. De uttryckte även att detta skulle kunna bero på att flickor är mer fokuserade på det sociala. Igenom detta framhöll flera av föreståndarna att de kunde se att flickorna ibland hade en påverkan på gruppen i helhet. Flera av föreståndarna framförde att flickor tillförde ett lugnt eller en ökad social samvaro. Detta beskrev de utifrån kunskap om hur medhavda kön skodade strukturer kan påverka ungdomarnas beteende. På liknande sätt kunde föreståndarna också uppleva att flickor till högre grad var medvetna om sig själva och hur andra uppfattar dem, vilket ofta kopplades till dålig självkänsla. Det diskuterades även huruvida den större sociala press som flickorna känner kan vara en faktor till den ojämna kön fördelningens existens. Detta är något som viss tidigare forskning tyder på då flickor tenderar att osynliggöras genom att vara mer anpassningsbara i förhållande till sin omgivning.

Hur beskriver föreståndaren att eventuella könsskillnader ter sig bland ungdomarna? Utöver att föreståndarna beskrev att flickorna kunde tillföra ett större lugn i gruppen så påpekade de även en del andra könsskillnader som de kunde se på ungdomarna. Flera föreståndare berättade att de kunde lägga märke till dålig självkänsla hos ungdomarna, men de menar att det också kan uttrycka sig på olika sätt. Flera framhöll att de oftare hade samtal om till exempel självskadebeteende eller ätstörningar med flickor. De beskrev också att flickorna oftare uttryckte negativa känslor kring sitt utseende och sin personlighet. Pojkarna däremot uttryckte oftare dålig självkänsla kring prestation och hade oftare ett mer utåtagerande beteende. Även här drogs det paralleller till kön skodade strukturer. De menar att flickor ibland tenderar att vara mer flexibla, anpassningsbara och passivt lagda. Killar tar istället vanligtvis mer plats. Ett par föreståndare problematiserade också ifall detta även medför att man ställer olika krav på pojkar och flickor, vilket i så fall skulle cementera denna strukturella ojämlikhet. Samtliga föreståndare menade dock att det är svårt att fastställa vad som faktiskt beror på kön och vad som skulle kunna bero på andra faktorer så som diagnos eller personlighetsdrag.

Hur tas ovanstående företeelser i beaktning vid utförandet och planerandet av insatsen? När föreståndarna skulle beskriva ungdomarnas problematik och vilka behov de har berättar samtliga föreståndare att de arbetar allra mest med socialt stöd. De jobbar utifrån att skapa goda möjligheter till ett positivt socialt sammanhang för ungdomarna genom att planera och utföra olika fritidsaktiviteter. När föreståndarna besvarade vad de lägger i beaktning vid val av aktiviteter så svarade de att de snarare går efter personliga förutsättningar och önskemål än utefter kön. De uttryckte även att det fanns en viss tendens till att ungdomarna valde typ av aktivitet utefter könsstereotyper, framförallt under egentiden. Dock framhöll flera föreståndare att detta var något som förändrades under tiden ungdomarna befann sig på kollo. Det kan bero på att ungdomarna på olika sätt bär med sig könskodade beteendemönster ifrån andra sociala sammanhang som skulle kunna motverkas av verksamhetens pedagogiska förhållningssätt. Genom att arbeta individbaserat och därmed försöka att inte cementera könskodade strukturer skulle det kunna leda till att de skapar en socialt gynnsam plattform för varje ungdom.

6.1 Framtida forskningsområden

Det har på flera sätt blivit klart för mig att detta är ett område där det behövs mer forskning. En kunskapslucka som går att se utifrån tidigare forskning är förklaringen till varför könsfördelningen inom diagnosen är så pass ojämn. En sak som också framgick i min studie var att denna typ av verksamheter kan bli påverkade av att det finns en ojämn könsfördelning bland ungdomarna. Framförallt kan detta ske genom att vissa könskodade strukturer efterföljs och cementeras, vilket skapar olika förutsättningar för pojkar och flickor både med och utan diagnosen. Jag anser att det skulle vara av nytta med ytterligare forskning angående hur AST-diagnosen ter sig i förhållande till samhällets strukturer gällande kön. På så sätt hade det kunnat bidra med ökad kunskap på området för att minska risken att flickor med diagnosen skulle förbises och därmed inte få rätt typ av stöd. Samtidigt kan detta också öka förutsättningarna för att alla som har diagnosen får ett jämbördigt stöd.

En annan sak som hade varit av intresse är att undersöka närmare hur flickor med AST-diagnos själva beskriver könsfördelningen och dess påverkan på de verksamheter de befinner sig i. På detta sätt hade det gått att få en ännu bredare inblick på hur detta faktiskt påverkar flickorna.

7 Referenslista

- Banach, Ryan, Ann Thompson, Peter Szatmari, Jeremy Goldberg, Lawrence Tuff, Lonnie Zwaigenbaum & William Mahoney (2008) Brief Report: Relationship Between Non-verbal IQ and Gender in Autism. *Journal of autism and developmental disorders*. Vol.39 nr: 188
- Baron-Cohen, Simon, Rebecca C. Knickmeyer & Matthew K. Belmonte (2005) Sex Differences in the Brain: Implications for Explaining Autism. *Science*. Vol.310 nr.23
- Begeer, Sander, David Mandell, Bernadette Wijnker-Holmes, Stance Venderbosch, Dorien Rem, Fred Stekelenburg & Hans M. Koot (2012) Sex Differences in the Timing of Identification Among Children and Adults with Autism Spectrum Disorders. *Journal of autism and developmental disorders*. Vol.43 nr.5
- Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.
- Butler, Judith (2007) *Genustrubbel – Feminism och identitetens subversion*. Göteborg: Daidalos
- Carlson, Åsa (2001) *Kön, kropp och konstruktion – en undersökning av den filosofiska grunden för distinktionen mellan kön och genus*. Symposium
- Carter Porges, C. (2007) Sex differences in oxytocin and vasopressin: Implications for autism spectrum disorders? *Behavioural Brain Research*. Vol.176 nr.1
- CDC 2018:67:6. *Prevalence of autism spectrum disorder among children aged 8 years – Autism and developmental disabilities monitoring network, 11 sites, United States, 2014*. Atlanta: Centers for disease control and prevention.
- CES 2017:1. *AST och ADHD bland unga i Stockholms län faktablad*. Stockholm: Centrum för epidemiologi och samhällsmedicin
- Claezon, Ingrid (2008) *Att göra skillnad – könsperspektiv på socialt arbete med barn och ungdomar*. Edita Västra Aros
- Cridland, Liz, Sandra C. Jones, Peter Caputi & Christopher A. Magee (2014) Being a girl in a boys' world: Investigating the experiences of girls with autism spectrum disorders during adolescence. *Journal of autism and developmental disorders*. Vol. 44 nr.6
- Dalen, Monica (2015) *Intervju som metod*. Malmö: Gleerups
- Dworzynski, Khatarina, Angelica Ronald, Patrick Bolton & Francesca Happé (2012) How Different Are Girls and Boys Above and Below the Diagnostic Threshold for Autism Spectrum Disorders? *Journal of the American Academy of Child & Adolescent Psychiatry*. Vol.51 nr.8
- Eidevald, Christian (2009) *Det finns inga tjejbestämmare – Att förstå kön som position i förskolan vardagsrutiner och lek*. Doktorsavhandling. Jönköping: ARK Tryckaren AB
- Elvin-Nowak, Ylva & Thomsson, Hélele (2003) *Att göra kön – Om vårt våldsamma behov att vara kvinnor och män*. Stockholm: Bonniers

- Eriksson-Zetterquist, Ulla & Ahrne, Göran (2015) Intervjuer. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.
- Fundberg, Jesper (2008) *Kom igen gubbar! – Om pojkfotboll och maskuliniteter*. Stockholm: Carlssons
- Gillberg, Claudia & Lund, Stefan (2009) *Kampen om utrymme för lärande på en arbetsplats som förskolan*. I: Angelfors, Christina & Schömer, Eva (red.) *En bok om genus – nyfikenhet, nytänkande, nytta*. Göteborg: Intellecta infolog
- Guest, Lindsey, Robert Balogh, Shilpra Dogra & Meghann Lloyd (2017) Examining the Impact of a Multi-Sport Camp for Girls Ages 8–11 With Autism Spectrum Disorder. *Therapeutic recreation journal*. Vol.51 nr.2
- Hartley, L. Siga & Darryn, M. Sikora (2009) Sex differences in Autism spectrum disorder: An examination of developmental functioning, Autistic symptoms and coexisting behavior problems in toddlers. *Journal of autism and developmental disorders*. Vol.39 nr.12
- Hjärnfonden (2019) *Autism* [<https://www.hjarnfonden.se/om-hjarnan/diagnoser/autism/>. Hämtad:2019-11-20]
- IVO 2016:17. *Nästan som hemma - Korttidsboende för barn och unga enligt LSS*. Stockholm: Inspektionen för vård och omsorg.
- Justesen, Lise & Mik-Meyer, Nanna (2011) *Kvalitativa metoder – Från vetenskapsteori till praktik*. Lund: Studentlitteratur
- Kalman, Hildur & Lövgren, Veronica (2012) *Etik i forskning och etiska dilemman. En introduktion*. I: Kalman, Hildur & Lövgren, Veronica (red.) *Etiska dilemman – Forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups
- Lai, Meng-Chuan, Michael V. Lombardo, Greg Pasco, Amber N. V. Ruigrok, Sally J. Wheelwright, Susan A. Sadek, Bhismadev Chakrabarti, MRS AIMS Consortium & Simon Baron-Cohen (2011) A Behavioral Comparison of Male and Female Adults with High Functioning Autism Spectrum Conditions. *PLOS ONE*. Vol.6 nr.6
- Lantz, Annika (1993) *Intervjumethodik – den professionellt genomförda intervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Mattsson, Tina (2010) *Kön & genus – i samhället och i sociala arbetet. Working paper serien*. Nr.3 Lund: Socialhögskolan
- Nordin-Hultman, Elisabeth (2013) *Pedagogiska miljöer och barns subjektskapande*. Stockholm: Liber
- Olsen, Kathrin, Abigail Croydon, Maria Olsen, Karl Henry Jacobsen & Elisabeth Pellicano (2019) Mapping inclusion of a child with autism in a mainstream kindergarten: how can we move towards more inclusive practices? *International journal of inclusive education*. Vol.23 nr.6

Rabitte, Kate, Paula Prendeville & William Kinsella (2017) Parents' experiences of the diagnostic process for girls with autism spectrum disorder in Ireland: An Interpretative Phenomenological Analysis. *Educational and child psychological*. Vol.34 nr.12

Rennstam, Jens & Wästerfors, David (2015) *Från stoff till studie: Om analysarbete i kvalitativ forskning*. Lund: Studentlitteratur

SBU 2013:215. *Autismspektrumtillstånd Diagnostik och insatser, vårdens organisation och patientens delaktighet En systematisk litteraturöversikt*. Stockholm: Statens beredning för medicinsk utvärdering.

Schuck, Rachel K., Ryan E. Flores & Lawrence Fung (2019) - Brief Report: Sex/Gender Differences in Symptomology and Camouflaging in Adults with Autism Spectrum Disorder. *Journal of autism and developmental disorders*. Vol.49 nr.1

SFS 1993:387. *Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade*

Solomon, Marjorie, Meghan Miller, Sandra L. Taylor, Stephen P. Hinshaw & Cameron S. Carter (2012) Autism Symptoms and Internalizing Psychopathology in Girls and Boys with Autism Spectrum Disorders. *Journal of autism and developmental disorders*. Vol. 42 nr.1

Strandberg, Leif (2006) *Vygotskij i praktiken - Bland plugghästar och fusklappar*. Finland: Nordstedts Akademiska förlag

Tallberg-Broman, Ingegerd (2002) *Pedagogiskt arbete och kön – Med historiska och nutida exempel*. Lund: Studentlitteratur

Trost, Jan (2010) *Kvalitativa intervjuer*. Lund: Studentlitteratur

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet

Walker, Anne Nehlig, Tammy D. Barry & Stephanie H. Bader (2010) Therapist and Parent Ratings of Changes in Adaptive Social Skills Following a Summer Treatment Camp for Children with Autism Spectrum Disorders: A Preliminary Study. *Child & youth care forum*. Vol.39 nr.5

Wenneberg, Sören-Barlebo (2001) *Socialkonstruktivism – Positioner, problem och perspektiv*. Malmö: Liber

Young, Iris Marion (2002) *Att kasta tjejkast – texter om feminism och rättvisa*. Stockholm: Atlas

Bilagor

[Bilaga 1: Medverkansförfrågan](#)

[Bilaga 2: Intervjuguide](#)

Bilaga 1:

Förfrågan om medverkan i intervjustudie inför C-uppsats:

Informationsbrev och förfrågan om medverkan i en kvalitativ studie om könsfördelningen hos ungdomar med AST-diagnos eventuella och dess påverkan på arbetet som föreståndare för kolloverksamhet.

Hej!

Jag heter Andrée Lando och jag läser sjätte terminen av socionomprogrammet på Lunds Universitet. Denna studie kommer jag att använda i min C-uppsats och det slutresultat jag får in kommer jag att presentera i form av en skriftlig rapport vid universitetet som en del av min utbildning och kandidatexamen.

Min studie går ut på att jag vill genomföra kvalitativa intervjuer med personer som är yrkesverksamma inom området. Jag önskar därmed att få intervjua dig för att på så sätt kunna ta del av de tankar och erfarenheter du har på området. Jag anser att just detta ämne är intressant och värt att ytterligare belysa. Jag ämnar därför undersöka ifall könsfördelningen på olika sätt kan påverka det utförda arbetet i insatsen. Jag hoppas därmed att du skulle vilja vara med på denna studie och på så sätt dela med dig av din insikt på området.

Intervjun kommer att pågå i cirka 45–60 minuter och kommer även att spelas in om detta är något som du godkänner.

Du som medverkande och din arbetsplats kommer att bli aidentifierade och all information som samlas in av studien kommer att behandlas konfidentiellt enligt sekretesslagen. Detta betyder att din medverkan sker helt anonymt och att inget av det som framkommer av intervjun på något sätt kommer att användas till något annat än just denna undersökning.

Din medverkan är helt frivillig och du kan välja att avbryta denna när du vill. Du som medverkande kommer självklart ha rätt att ta del av det material som jag har samlat in genom att intervjua dig.

Inför utförandet av själva intervjun kommer jag även att be om ditt skriftliga samtycke för att genomföra intervjun. Du kommer även återigen få ta del av ett förtydligande av informationen kring dina rättigheter angående din medverkan i studien. Du kommer självklart även att få tillfälle att ställa eventuella frågor som du har angående studien.

Med vänliga hälsningar!

Andrée Lando
Socialhögskolan
Lunds universitet
Mail: [REDACTED]

Handledare: Hans Knutagård
Socialhögskolan
Lunds universitet
Mail: [REDACTED]

Bilaga 2:

Intervjuguide

Teman:

- Förberedande prat
- Inledning
- Kolloverksamheten funktion/syfte
- Rollen som föreståndare
- Ungdomar med AST-diagnos
- Arbetet med ungdomarna
- Hur märks könsfördelningen bland ungdomarna av?
- Hur påverkas arbetet av könsfördelningen?
- Stereotyper/fördomar kring AST-diagnos
- Utveckling/förbättring av verksamheten/insatsen
- Avslutande prat

Förberedande prat:

Förklara sammanhang, syftet med studien, anonymitet, samtycke, intervjuens disposition

Inledning:

Hur länge har du jobbat här/med detta?

Hur kom det sig att du började jobba här/med detta?

Hur ser dina arbetsuppgifter ut/vad gör du en vanlig arbetsdag?

Vad skulle du säga intresserar dig mest med yrket?

Kolloverksamhetens funktion/syfte

Vad grundar sig verksamheten på?

Vilka mål arbetar verksamheten mot?

Vilka ungdomar har rätt till insatsen?

Hur sker arbetsfördelningen under verksamheten, vem gör vad och vilka roller finns inom verksamheten?

Rollen som föreståndare?

Vad har du för roll som föreståndare?

Hur skiljer sig din roll jämfört med övriga medarbetare?

Vilka svårigheter/utmaningar finns med rollen som föreståndare?

Vad krävs/efterfrågas för att anta rollen som föreståndare? Utbildning?

Ungdomar med AST-diagnos

Vilka behov/vilket stöd behöver ungdomar med AST-diagnos?

Skiljer sig detta mycket bland olika ungdomar? Hur?

Vilka typer/svårighetsgrader av AST har de ungdomar ni arbetar med?

Arbetet med ungdomarna

Hur ser en vanlig dag på kollo ut?

Hur arbetar ni med uppföljning/utveckling av ungdomarna?

Upplever du att verksamheten främjar personlig utveckling hos ungdomarna? Hur?

Vilka problem/utmaningar stöter man ofta på?

Hur sker arbetet med ungdomarna främst? Enskilt, grupp?

Könsfördelningen

Hur ser könsfördelningen ut i din ungdomsgrupp?

Ser du några skillnader mellan pojkar och flickor som har en AST-diagnos? Vilka?

Skiljer sig stödbehovet mellan de pojkar och flickor som du arbetar med? Hur?

Utifrån din erfarenhet, vad tror du att denna skillnad kan bero på?

Könsfördelningens påverkan på arbetet

Påverkar könsfördelningen arbetet på något sätt? Varför? Hur?

Finns det skillnader på arbetet när man jobbar med ungdomarna i helgrupp eller enskilt? Hur?

Arbetar ni på något sätt inkluderande för flickor i gruppen? Hur?

Stereotyper kring AST-diagnos

Skulle du säga att det finns stereotyper kring hur en ungdom med AST-diagnos är och fungerar? Och hur ter sig dessa i så fall?

Anser du att detta i så fall påverkar arbetet med ungdomarna? Hur?

Utveckling/förbättring av verksamheten/insatsen

Anser du att det finns områden i verksamheten som skulle kunna förbättras/utvecklas? Vilka?

Anser du att man skulle kunna/behöva arbeta mer inkluderande gentemot flickor med AST-diagnos? Varför, hur ser behovet ut?

Känner du att det finns områden som rör jobbet angående ungdomar med AST-diagnos där du hade velat ha mer kunskap? / Där du saknar kunskap?

Avslutande prat:

Sammanfatta samtalet

Finns det något du skulle vilja tillägga?

Finns det något område du upplever att jag missat att ställa frågor om som är viktigt för ditt arbete?

Tacka för medverkan